

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2022

Jan Koktan

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

**Dekarbonizace české energetiky: Sekuritizace Zelené
dohody pro Evropu v předvolebních debatách České
televize v roce 2021**

Bakalářská práce

Autor práce: Jan Koktan

Studijní program: Teritoriální studia

Vedoucí práce: doc. Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Rok obhajoby: 2022

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 4. 1. 2022

Jan Koktan

Bibliografický záznam

KOKTAN, Jan. *Dekarbonizace české energetiky: Sekuritizace Zelené dohody pro Evropu v předvolebních debatách České televize v roce 2021*. Praha, 2022. 48 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí diplomové práce doc. Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Rozsah práce: 96 293 znaků

Abstrakt

Tato bakalářská práce se věnuje dekarbonizaci české energetiky a sekuritizaci tohoto tématu v předvolebních debatách České televize v roce 2021. Text rovněž představuje vývoj energetické koncepce ČR a zásadní globální klimatické iniciativy, které formují český energetický sektor. Hlavní náplní práce je analýza řečnických výstupů v televizních debatách s cílem zjistit, jakým způsobem političtí kandidáti téma dekarbonizace a Zelené dohody pro Evropu zasazovali do bezpečnostního rámce. Výzkumnou metodou je obsahová analýza s kvalitativními a kvantitativními prvky.

Abstract

The bachelor thesis *The Decarbonization of Czech Energetic Sector: The Securitization of the European Green Deal in the Czech TV Pre-election Debates in 2021* focuses on the decarbonization of the Czech energetic sector and the securitization of this topic in the Czech TV pre-election debates in 2021. It also presents the development of the Czech energy concept and the major global climate initiatives that are shaping the Czech energy sector. The main focus of the thesis is the analysis of the pre-election debates which aims to identify how the political candidates framed the topic of decarbonization and the European Green Deal in a security framework. The research method is content analysis with qualitative and quantitative elements.

Klíčová slova

dekarbonizace, sekuritizace, energetika, EU, Green Deal, spalovací motory, elektromobilita

Keywords

decarbonization, securitization, energy sector, EU, Green Deal, combustion engines, electromobility

Název práce v angličtině

The Decarbonization of Czech Energy Sector: The Securitization of the European Green Deal in the Czech TV Pre-election Debates in 2021

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval doc. Mgr. Tomáši Weissovi, M.A., Ph.D. za odborné vedení této bakalářské práce. Jeho cenné rady mi významně pomáhaly v celém průběhu psaní práce. Rovněž bych rád poděkoval doc. PhDr. Jiřímu Vykoukalovi, CSc. za celý bakalářský seminář a jeho konstruktivní rady a připomínky zejména k formálním náležitostem bakalářské práce.

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno: Jan Koktan

E-mail: 51614808@fsv.cuni.cz

Studijní obor: Mezinárodní teritoriální studia (MTSK)

Semestr a školní rok zahájení práce: Letní semestr 2020/2021

Semestr a školní rok ukončení práce: Zimní semestr 2021/2022

Vedoucí bakalářského semináře: doc. PhDr. Jiří Vykoukal, CSc.

Vedoucí práce: doc. Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Název práce: Dekarbonizace české energetiky: Sekuritizace Zelené dohody pro Evropu v předvolebních debatách České televize v roce 2021

Charakteristika tématu práce:

Práce se zabývá dekarbonizací energetiky České republiky v kontextu bezpečnostního rámce. Dekarbonizace je poměrně novou vývojovou tendencí, která pramení z nutnosti zastavit, či alespoň zpomalit klimatické změny. Výsledkem dekarbonizace v rámci EU by tak měla být uhlíková neutralita. K dosažení tohoto cíle je zapotřebí transformovat energetický sektor, ale i velkou část ekonomického sektoru. Zásadní dekarbonizační iniciativou je Zelená dohoda pro Evropu. Bakalářská práce na základě obsahové analýzy zjišťuje, jakým způsobem tuto iniciativu vnímají političtí představitelé a jak tento nový trend zasazují do bezpečnostního rámce. Pro analýzu byly vybrány předvolební debaty České televize v roce 2021.

Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce:

Téma bakalářské práce se od zadání projektu změnilo z pohledu stanovení výzkumné otázky. Původní návrh si dával za cíl zjistit možné budoucí změny v energetice ČR v rámci dekarbonizace a zasadit toto téma do bezpečnostního rámce. Výsledkem by tak do jisté míry mohla být pouze hypotetická nebo spekulativní odpověď. Výzkumná otázka proto byla zacílena na diskuzi, které již proběhly, a jejich obsah tak mohl být efektivněji analyzován ve snaze získat přesný, nikoliv hypotetický výsledek.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):

1. Úvod
2. Bezpečnost
3. Energetická bezpečnost a její definice
4. Sekuritizace Zelené dohody pro Evropu v předvolebních debatách České televize
5. Závěr

Prameny a literatura:

Balabán, Miloš, Libor Stejskal a Jan Eichler. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2010.

Binhack, Petr a Lukáš Tichý. *Energetická bezpečnost ČR a budoucnost energetické politiky EU*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011.

Buzzan, Barry, Ole Weaver a Jaap de Wilde. *Bezpečnost – Nový rámec pro analýzu*. Brno: Centrum strategických studií, 2005.

Dančák, Břetislav a Jan Závěšický. *Energetická bezpečnost a zájmy České republiky*. Brno: Masarykova Univerzita, 2007.

Drábová, Dana a Václav Pačes. *Perspektivy české energetiky: současnost a budoucnost*. Praha: Novela bohemika, 2014.

Eichler, Jan. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Praha: Portál, 2009.

Ivančík, Radoslav a Miroslav Kelemen. *Bezpečnost státu a občana. Energetická bezpečnost*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2014.

Prorok, Vladimír. *Energetická bezpečnost – geopolitické souvislosti*. Praha: Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů, 2008.

Souleimanov, Emil. *Energetická bezpečnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007.

Vlček, Tomáš a Filip Černochoch. *Energetický sektor České republiky*. Brno: Munipress, 2012.

Yergin, Daniel. „Ensuring Energy Security“, *Foreign Affairs* 85, č. 2 (2006): 69–82, <https://doi.org/10.2307/20031912>.

Zeman, Petr a kolektiv. *Česká bezpečnostní terminologie: Výklad základních pojmů*. Brno: Ústav strategických studií, Vojenská akademie v Brně, 2002.

Podpis studenta a datum: Jan Koptan, 4. 1. 2022

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

Úvod.....	1
1 Bezpečnost	5
1.1 Energetická bezpečnost a její definice	9
2 Energetické strategie ČR a hlavní klimatické iniciativy měnící tvář české energetiky.....	12
2.1 Energetické koncepce ČR	12
2.1.1 Státní energetická koncepce ČR 2000.....	13
2.1.2 Státní energetická koncepce ČR 2004.....	14
2.1.3 Státní energetická koncepce ČR 2010.....	16
2.1.4 Státní energetická koncepce ČR 2012.....	16
2.1.5 Státní energetická koncepce ČR 2015.....	18
2.2 Hlavní klimatické iniciativy formující energetiku ČR.....	18
2.2.1 Emisní povolenky, Klimaticko-energetický balíček 2020	19
2.2.2 Pařížská dohoda 2015, Klimaticko-energetický balíček 2030	20
2.2.3 Zelená dohoda pro Evropu (The European Green Deal).....	21
2.2.4 Zelená dohoda pro Evropu a její dopady na ČR.....	24
3 Sekuritizace Zelené dohody pro Evropu v předvolebních debatách České televize	26
3.1 Předvolební debata s lídry v Kraji Vysočina.....	26
3.2 Předvolební debata s lídry Olomouckého kraje	28
3.3 Předvolební debata s lídry Ústeckého kraje	30
3.4 Předvolební debata s lídry Jihomoravského kraje.....	31
3.5 Předvolební debata s lídry Moravskoslezského kraje	33
3.6 Superdebata	34
3.7 Vlastní interpretace získaných dat.....	37
Závěr	40
Summary	42
Bibliografie	43
Přílohy.....	48

Úvod

Energetická bezpečnost by měla být důležitou součástí bezpečnostní strategie každého státu. Ovlivňuje do jisté míry životy všech obyvatel dané země, neboť spotřeba energií v podobě elektřiny, plynu, tepla a dalších je jednou ze základních a samozřejmých lidských potřeb. Obecně platí, že zdroje energií každého státu vychází historicky zejména z geografického postavení země, ale také z politických cílů a ambic, které utváří jejich konečnou diverzifikaci a podobu. Dekarbonizace je proces, který vede ke snižování množství emisí uhlíku v atmosféře. To znamená omezování těžby a spalování fosilních paliv a logicky nutnost hledání nových energetických zdrojů. Tyto faktory představují pro státy nové výzvy a taktéž možná bezpečnostní hrozby.

Téma energetické bezpečnosti České republiky jsem si vybral, protože energetika představuje pro každou zemi jednu ze základních priorit domácí politiky. Globální klimatické změny a také tenčící se tradiční energetické zdroje přiměly Evropskou unii a další země začít omezovat spalování fosilních paliv a vedly k trendu postupné dekarbonizace. Tento trend s sebou nese také nutnost hledání nových energetických konceptů. Právě změny v energetické koncepci a jejich možná úskalí dávají podnět k tomuto výzkumu. Uhlénné zdroje v České republice dodávají v současnosti zhruba 50 % elektrické energie. Omezování spalování této energetické komodity bude sice znamenat méně vypuštěných emisí do ovzduší, ale také nutnost najít adekvátní alternativu, která ji dokáže nahradit.

Evropská unie představila na konci roku 2019 ambiciózní plán Zelená dohoda pro Evropu (The European Green Deal). Hlavním cílem tohoto plánu je uhlíková neutralita evropského kontinentu v roce 2050. Aby byl tento cíl splněn, je zapotřebí transformovat a dekarbonizovat nejen energetický sektor, ale také další hospodářská odvětví (průmyslový sektor, dopravu, atd.) a obecně změnit současné zaseté principy, které nejsou šetrné k životnímu prostředí a přispívají ke zhoršování klimatických podmínek.

Cílem této bakalářské práce je hledání odpovědi na to, jakým způsobem byla Zelená dohoda pro Evropu sekuritizována v předvolebních debatách České televize v roce 2021. Konkrétně jsem se soustředil na jednotlivé argumentace kandidátů do Poslanecké sněmovny ve snaze zjistit, jaké bezpečnostní hrozby a rizika ve spojitosti se Zelenou dohodou byly zmiňovány v jednotlivých řečnických výstupech. Jelikož dekarbonizace je poměrně novým tématem, považuji za důležité zjistit, jakým způsobem političtí kandidáti tuto problematiku zasazovali do bezpečnostního rámce a přispět tím do odborné debaty.

Je také vhodné zmínit, že práce si neklade za cíl analyzovat aktuální energetickou krizi, se kterou je spojený globální růst cen energií a krach Bohemia Energy. Tato skutečnost je velmi závažným a komplexním problémem, který vyvrcholil až po parlamentních volbách, a nebyl tudíž obsahem předvolebních debat. Tato problematika tak není součástí této bakalářské práce.

Bakalářská práce je členěna do třech hlavních částí. První kapitola je věnována teoretickému výkladu

bezpečnosti. Představím zde základní členění a kategorizaci bezpečnosti podle vybraných autorů. Tato část stojí dominantně na akademické literatuře a má za úkol objasnit, jakým způsobem je pojem bezpečnost zakotven v oboru bezpečnostních a mezinárodních studií. Významná část této kapitoly se rovněž věnuje definici energické bezpečnosti a jejích obecných principů. Tato kapitola by měla posloužit jako teoretický základ pro následující části bakalářské práce.

Druhá kapitola mapuje základní charakteristiku české energetiky a její jednotlivé strategie, které byly v průběhu let aktualizovány. Soustředil jsem se zejména to, jakým způsobem tyto koncepce definovaly budoucnost energetického mixu ČR. Tato kapitola dále představuje hlavní klimatické iniciativy, které by měly formovat podobu české energetiky.

Třetí kapitola je obsahovou analýzou předvolebních televizních debat v České televizi v roce 2021 se zaměřením na témata Green Deal a energetika. Českou televizi jsem vybral záměrně, jelikož ČT je veřejnoprávní médium a lze tedy předpokládat, že debaty budou z hlediska dramaturgie a režijního vedení vedeny objektivně. Pro účely výzkumu byly vyfiltrovány debaty, v nichž byla zmíněná témata diskutována. Každé debatě je zasvěcena samostatná podkapitola a jednotlivé řečnické výstupy jsou interpretovány a řazeny podle kandidujících stran. Každá podkapitola rovněž obsahuje dílčí závěr, ve kterém jsou jednotlivé argumenty hodnoceny a porovnávány. Na konci této kapitoly je pro názornost a přehlednost vypracovaná tabulka, která přiřazuje jednotlivé argumentace ke konkrétním hrozbám a rizikům. V následné vlastní interpretaci závěrů výzkumu jsou získaná data kvantifikována a porovnávána s využitím metody obsahové analýzy s kvalitativními a kvantitativními prvky. Z těchto dat je tak možné vyčíst, jakým způsobem se argumentace mezi kandidujícími subjekty (ale i mezi jednotlivými kandidáty v rámci jednoho politického subjektu) liší či podobají.

Rozbor literatury

Dekarbonizace je v rámci bezpečnostních studií relativně novým tématem a tuto problematiku již nelze řadit pouze do environmentálního sektoru. Dekarbonizace s sebou nese nutnou transformaci energetiky, hospodářství, ale i změnu lidského chování. Samotné změny s sebou sice mohou přinést eliminaci nebo odvrácení environmentálních hrozeb, ale zároveň tím teoreticky dávají možnost vytváření hrozeb či rizik v jiných kategoriích. Problematika dekarbonizace (zejména pak budoucí cíl v podobě uhlíkové neutrality) tak rozšiřuje bezpečnostní rámec.

V rámci energetické bezpečnosti literatura nejčastěji zmiňuje nutnost dostatečné diverzifikace zdrojů a nespolehání se na tradiční (fosilní) zdroje energie. Hlavním rizikem, které literatura definuje, je právě závislost na uhlí, ropě nebo zemním plynu. Tato práce si klade za cíl ukázat, jakým způsobem tuto problematiku vnímali kandidáti do Poslanecké sněmovny ČR v předvolebních debatách v roce 2021, respektive do jakého bezpečnostního rámce problematiku zasazovali. Analýza předvolebních debat může podle mého názoru obohatit existující diskuzi o dekarbonizaci.

K sepsání této bakalářské práce mi pomohl značný počet knižních publikací a elektronických zdrojů. Pro teoretickou kapitolu o bezpečnosti jsem hojně využíval knižní zdroj od autorů Břetislava Dančáka a Jana Závěšického *Energetická bezpečnost a zájmy České republiky*. Kniha se věnuje také bezpečnostním hrozbám a výzvám energetické politiky České republiky a Evropské unie. Pro výklad termínu bezpečnost jsem dále pracoval s monografií *Kapitoly bezpečnosti* od Miloše Balabána a Libora Stejskala a s kapitolou *Energetická bezpečnost – pojetí a přístupy* od Vladimíra Proroka. Tato kapitola je součástí knihy *Energetická bezpečnost – geopolitické souvislosti*. Většina monografií věnujících se otázkám bezpečnosti vychází z kodaňské školy, jejíž kategorie definovali autoři Barry Buzan, Ole Wæver a Jaap de Wilde v knize *Bezpečnost – Nový rámec pro analýzu*. V neposlední řadě musím též zmínit článek Daniela Yergina *Ensuring Energy Security* zveřejněný v časopise *Foreign Affairs*, který dokázal explicitně definovat pojem energetická bezpečnost a tuto problematiku rozvést na další kategorie.

Ve druhé kapitole mi byla velmi nápomocná publikace od Dany Drábové a Václava Pačese *Perspektivy české energetiky – současnost a budoucnost*, což je jedna z nejucelenějších monografií mapující stav a výhledy české energetiky. Na tuto knihu navazuje i její pokračování *Česká energetika na křižovatce*, která má svým způsobem podobný charakter. Dále bych rád zmínil knihu od Petra Binhacka a Lukáše Tichého *Energetická bezpečnost ČR a budoucnost energetické politiky EU*. V této knize autoři popisují energetickou bezpečnost v několika úrovních – pozici České republiky v rámci Evropské unie, v rámci subregionální spolupráce s partnery ČR ve V4 a nakonec energetickou bezpečnost z hlediska ČR samotné. Společným jmenovatelem knih, které se věnují energetice, je to, že v budoucnosti energetického mixu ČR se v dlouhodobém horizontu nepočítá s uhlím jako hlavním energetickým zdrojem. Obecně literatura říká, že budoucnost českého energetického mixu bude ve velké míře stát na

jaderné energii a plynu, ale také na schopnosti s energií dobře hospodařit (energetická náročnost, skladování energie atd.)

Druhá kapitola se věnuje popisu české energetické strategie a také hlavních klimatických iniciativ. Zde jsem dominantně využíval primárních zdrojů ze stránek Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a dále jsem často citoval z webu Evropské komise, Evropského parlamentu nebo Evropské rady, a to zejména v případě unijních iniciativ (klimatické balíčky, Zelená dohoda pro Evropu).

Pro třetí kapitolu, která obsahuje výsledky analýzy, jsem využíval webové databáze České televize, kde jsou veřejně dostupné všechny předvolební debaty, které jsem v rámci bakalářské práce analyzoval.

1 Bezpečnost

Bezpečnost představuje jednu z nejvyšších hodnot, která je předpokladem rozvoje a zárukou svobody lidské společnosti. Dá se také považovat za jednu ze základních lidských potřeb, kterou je třeba náležitě rozvíjet a chránit.¹ Slovo bezpečnost je součástí běžného jazyka a jeho význam je obecně znám, v odborném kontextu je ovšem nutností definovat si základní souvislosti a kategorie bezpečnosti.²

V nejobecnější rovině je bezpečnost vykládána dvěma způsoby – negativním a pozitivním. U negativního vymezení hovoříme o neexistenci nebo nepřítomnosti hrozby. Lze to také vysvětlit jako stav, ve kterém určitý objekt není vystaven žádnému nebezpečí nebo strachu a je zabezpečen proti případnému útoku. Bezpečnost je v tomto smyslu chápána jako opak stavu ohrožení, které vyplývá z existence vzájemné konfrontace aktérů, kteří mají protikladné preference a k dosažení cíle jsou schopni použít politickou, hospodářskou nebo vojenskou sílu.³ Z logiky věci tak vychází, že stát je definovaný jako bezpečný, pokud nečelí žádným přímým a vážným hrozbám a nejsou zpochybňovány principy, na kterých byl stát založen.⁴

Pozitivní vymezení je vždy vázáno na konkrétní objekt (věc, město, stát, osoba, budova), ale také na bezpečnostní společenství nebo na vyznávané zvyklosti, kulturu či náboženství. Za bezpečný se v tomto případě považuje předmět, jenž má zajištěn vlastní přežití a také východisko dalšího vývoje. Je tudíž vzdálen od přímých a vážných hrozeb a je před nimi dostatečně chráněn.⁵ Jako příklad můžeme uvést zvíře, které nemá ve svém teritoriu přirozeného nepřítele, nebo například vymezenou přírodní plochu, která není ohrožena žádnými negativními dopady průmyslové aktivity. Budeme-li implementovat pozitivní vymezení bezpečnosti na státy nebo bezpečnostní společenství, znamená to dostatečné zajištění obrany jejich území nebo hodnot, čímž je eliminováno ohrožení obyvatelstva a institucí.⁶

Problematika bezpečnosti zahrnuje významově důležité a hojně využívané termíny *hrozba* a *riziko*. Oba tyto termíny se vzájemně prolínají a doplňují, ale také se mnohdy chybně interpretují. Proto je namístě si přiblížit, co každé slovo v mezinárodních vztazích reprezentuje.

¹ Radoslav Ivančík a Miroslav Kelement, *Bezpečnost státu a občana. Energetická bezpečnost* (Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2014), 18.

² Miloš Balabán, Libor Stejskal a Jan Eichler, *Kapitoly o bezpečnosti* (Praha: Karolinum, 2010), 9.

³ Jan Eichler, *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace* (Praha: Portál, 2009), 12.

⁴ *Ibid.*, 12.

⁵ *Ibid.*

⁶ *Ibid.*

- **Bezpečnostní hrozba**

„*Bezpečnostní hrozba je vždy jevem objektivního charakteru.*“⁷ Pro sekuritizační rámec toto tvrzení však není úplně přesné. Tvrzení platí zejména v případě přírodních jevů, které jsou dány fyzikálně – hrozba je nazývána též *neintencionální*.⁸ Působí nezávisle na prostředí a taktéž nezávisle na vůli těch, kterých se dotýká. Ohrožený objekt nebo skupina tak stojí před nutností přijmout rozhodnutí nebo se nějakým způsobem zachovat.⁹ Naopak hrozba zamýšlená a konstruovaná jedincem nebo kolektivním aktérem se nazývá *intencionální*.¹⁰ Nejčastějším referenčním bodem bývají životní nebo strategické zájmy státu, ale také třeba zájmy bezpečnostních společností. Za nejvážnější bezpečnostní hrozbu literatura označuje válku, terorismus a šíření zbraní hromadného ničení.¹¹

- **Bezpečnostní riziko**

„*Bezpečnostní riziko je jevem subjektivního charakteru.*“¹² Riziko je vázáno na rozhodování a jednání těch, kteří jsou nějakým způsobem ohroženi a jsou vystaveni nějaké hrozbě. Pojem riziko nelze využívat pro označení něčeho, co nejde ovlivnit – používat by se mělo jen na to, co lze rozhodováním nebo jednáním změnit.¹³ Česká bezpečnostní terminologie definuje riziko jako pravděpodobnost, při které může dojít ke škodlivé události, a míra rizika je měřitelná pomocí analýzy rizik. Pojem riziko je také definován jako reakce na hrozbu – tedy stav připravenosti či míra zranitelnosti.¹⁴

Jedním z možných pohledů na diskuzi o bezpečnosti je tzv. kodaňská škola, jejíž výklad je postaven konstruktivistickém přístupu. Vážou se k ní zejména tři jména – Barry Buzzan, Jaap de Wilde a Ole Wæver, kteří ucelili souhrnné vymezení pro analytické zpracování bezpečnostní teorie a bezpečnost kategorizovali do více sektorů. Sektorové uspořádání se stalo jakousi stěžejní osou, se kterou pracují i další autoři věnující se analýze bezpečnosti.¹⁵ Kodaňská škola rozděluje subjekty bezpečnosti na *aktéry* a *referenční objekty*.¹⁶ Referenční objekty jsou kategorizovány na oblasti, do kterých bezpečnost spadá z hlediska organizačního uspořádání. Systém je hierarchizovaný do pěti základních oddílů:

- Globální mezinárodní systémy (OSN, WTO, globální ekonomický systém, ekosystém)
- Mezinárodní subsystémy (NATO, OECD)

⁷ Balabán, *Kapitoly o bezpečnosti*, 32.

⁸ Petr Zeman a kolektiv, *Česká bezpečnostní terminologie: Výklad základních pojmů* (Brno: Ústav strategických studií, Vojenská akademie v Brně, 2002), 58.

⁹ Balabán, *Kapitoly o bezpečnosti*, 32.

¹⁰ Zeman, *Česká bezpečnostní terminologie*, 58.

¹¹ Balabán, *Kapitoly o bezpečnosti*, 32.

¹² *Ibid.*, 33.

¹³ *Ibid.*

¹⁴ Zeman, *Česká bezpečnostní terminologie*, 58.

¹⁵ Balabán, *Kapitoly o bezpečnosti*, 9.

¹⁶ *Ibid.*, 13.

- Jednotky (státy, nadnárodní korporace, nevládní organizace)
- Podjednotky (politické strany, zájmové skupiny)
- Jednotlivci¹⁷

Podobnou kategorizaci představuje i Bjorn Moller, ten však dimenzuje uspořádání do třech kategorií:

- Národní bezpečnost (referenčním objektem je stát)
- Společenská bezpečnost (referenčním objektem jsou kolektivní entity – společenství, skupiny)
- Lidská bezpečnost (referenčními objekty jsou jednotlivci)¹⁸

Rozdělení bezpečnosti dle kodaňské školy se skládá z pěti základních sektorů: *vojenského, politického, ekonomického, environmentálního a společenského*.¹⁹

Vojenský sektor

Kodaňská škola vychází z předpokladu, že od 70. let docházelo ke změnám ve vztazích mezi společností a armádou. Jako hlavní důvod se uvádí zdokonalení zbrojní technologie a vyvinutí jaderných zbraní, které měly za následek postupnou profesionalizaci armád a fakt, že se výrazná část populace vyhnula styku s vojenským prostorem.²⁰ Literatura uvádí, že reálné vojenské hrozby vztahující se na bezpečnost České republiky prakticky nehrozí.

Politický sektor

Bezpečnostní hrozby z tohoto sektoru jsou mířeny na ohrožení suverenity, politického uspořádání nebo ideologických základů státu jakožto referenčního objektu. Řadit sem lze i subjekty mezinárodního a nadnárodního charakteru (například Evropskou unii). Tyto hrozby jsou namířeny zejména proti jejich celistvosti, fungování nebo jejich normám a pravidlům. Zmíněné příklady jsou spíše mezinárodního charakteru. Pro samotného občana ovšem může největší ohrožení představovat právě stát (například státy s totalitními režimy).²¹ K vnitrostátním hrozbám zpravidla dochází ve státech, v nichž není dostatečně rozvinutá demokracie. Jistou sekuritizaci politické suverenity České republiky můžeme sledovat na příkladu nesouhlasných a mnohdy populistických výroků politických aktérů zejména v souvislostech s prohlubováním evropské integrace.²²

Ekonomický sektor

¹⁷ Barry Buzzan, Ole Weaver a Jaap de Wilde, *Bezpečnost – Nový rámec pro analýzu* (Brno: Centrum strategických studií, 2005), 14–15.

¹⁸ Balabán, *Kapitoly o bezpečnosti*, 14–15.

¹⁹ Ibid., 15.

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid., 16.

²² Ibid.

Ekonomická a hospodářská bezpečnost je považována za mimořádně kontroverzní a zpolitizované téma.²³ Problematika tohoto sektoru spočívá v samotném liberálním tržním prostředí, které v zásadě počítá s jistou dávkou nejistoty a zranitelnosti aktérů. Pro volný trh je charakteristické, že aktéři se nemohou cítit zcela bezpečně. Dá se říci, že pokud by z tržního prostředí zmizel pocit nejistoty, znamenalo by to deformaci a ztrátu výkonu tržního hospodářství.²⁴ To svým způsobem znamená jistou kontradikci mezi bezpečnostní dimenzí a tržní ekonomikou. Pro firmy, které se pohybují v konkurenčním prostředí, je hospodářský růst nebo úpadek legitimní výslednicí. Pomocí stejného měřítka se ovšem nedá posuzovat samotný stát. Stát je garantem elementární soudržnosti, který musí rovněž tlumit výkyvy tržního prostředí, proto je nezbytné, aby byl stát dostatečně hospodářsky silný.²⁵ Pro stát tak platí nutná ochrana a odolnost referenčního bodu. K jeho ochraně lze použít tři přístupy:

- Úplná soběstačnost (eliminace rizik)
- Diverzifikace zdrojů a odbytu (snížení rizika rozptylem)
- Vzájemná závislost, provázanost a integrace s dalšími aktéry (snížení rizika sdílením)²⁶

Environmentální sektor

Environmentální sektor je úzce spojen se změnou klimatu, která se stala jedním z hlavních témat obecné bezpečnosti. Za referenční objekty lze považovat jak státy, které jsou ohrožené nedostatkem zdrojů, zvedáním hladiny oceánů, šířením pouští apod., tak různá společenství nebo lidi jako jednotlivce.²⁷ Literatura rovněž uvádí, že toto pojetí má svou legitimitu z toho důvodu, že hrozby spojené se změnami životního prostředí se mohou jednoduše proměnit v hrozby klasické (války, násilí apod.)²⁸ Zahrnout sem lze dále například ekologické katastrofy nebo průmyslové havárie způsobené převážně člověkem.

Společenský sektor

Společenskou bezpečnost definuje Balabán a Stejskal jako protiklad k národní bezpečnosti.²⁹ V Evropské unii společenská bezpečnost zahrnuje zejména to, co je evropským společenstvem společné – zejména kulturní, právní, politické, ekonomické nebo sociální hodnoty.³⁰ Obecně lze do tohoto vymezení zařadit kriminalitu, nekontrolovatelný růst populace, nacionalismus a s ním spojené konflikty, korupci či dopravní nehodovost. U společenského sektoru (podobně jako u environmentálního nebo ekonomického sektoru) hrozí, že problémy mohou eskalovat až do podoby klasického politického nebo vojenského mezinárodního konfliktu.³¹

²³ Buzzan, *Bezpečnost – Nový rámeček pro analýzu*, 113.

²⁴ Ibid.

²⁵ Balabán, *Kapitoly o bezpečnosti*, 18.

²⁶ Ibid.

²⁷ Ibid.

²⁸ Ibid.

²⁹ Ibid.

³⁰ Ibid., 19.

³¹ Ibid., 20.

Vedle výše zmíněných sektorů se u studia bezpečnostních studií můžeme dále setkat například s technologickou či infrastrukturní (kybernetickou) bezpečností, kulturní bezpečností nebo energetickou bezpečností, která bude předmětem bližšího popisu v další části bakalářské práce.

Sekuritizace

Autoři knihy *Kapitoly o bezpečnosti* uvádí, že pokusy o taxativní vymezení toho, co patří do bezpečnosti a co ne, jsou předem odsouzeny k neúspěchu. Dle jejich výkladu totiž není určující žádná striktní definice, ale mechanismus a logika vzniku, formování a vývoj bezpečnostních jevů neboli sekuritizace.³² Tento termín vznikl v rámci kodaňské školy a za jeho definici lze v podstatě považovat radikálnější verzi politizace.³³ Sekuritizace představuje proces, kdy konkrétní aktér (například politická strana nebo názorová skupina) prohlásí určitý jev za bezpečnostní hrozbu z pohledu existenčních zájmů a hodnot určitého referenčního objektu. Získá-li tato skutečnost dostatečnou pozornost veřejnosti, jev může být následně uznán jako bezpečnostní hrozba, což může v konečném důsledku vyvolat celou řadu mimořádných opatření.³⁴ Z pohledu politiky je sekuritizaci možné chápat jako krajní rovinu formování veřejného zájmu.³⁵

1.1 Energetická bezpečnost a její definice

Energie je jednou z elementárních podmínek ekonomického růstu a každý stát ji potřebuje k udržení hospodářské dynamiky – k produkci, zajištění pohybu (například dopravními prostředky) i každodennímu životu (teplo, světlo). Zajištění dostatečného přísunu energie je tak naprosto zásadním zájmem jakéhokoliv státu.³⁶ Za nejvíce zranitelné se považují státy s nejrozvinutějšími ekonomikami, jelikož mají největší spotřebu energie rozloženou do většího množství sektorů.³⁷

Studená válka a rozdělení světa na Východ a Západ prohloubily otázky národní a mezinárodní bezpečnosti, a to zejména v rovině vojenské a ekonomické. Vedle těchto tradičních dimenzí se v 80. letech výzkum zaměřil také na environmentální bezpečnost, jejíž význam byl výrazně posílen se zánikem bipolarity, nárůstem ekologických problémů a negativních dopadů počínajících klimatických změn.³⁸ První zmínky o energetické bezpečnosti se objevily v kontextu ropné krize v 70. letech, nicméně prohloubení této problematiky bylo vázáno na pozdější environmentální otázky. Energetická bezpečnost a její osamostatnění, respektive její těsnější propojení s ekonomickou a vojenskou bezpečností bylo

³² Ibid., 22.

³³ Buzzan, *Bezpečnost – Nový rámeček pro analýzu*, 34.

³⁴ Balabán, *Kapitoly o bezpečnosti*, 18.

³⁵ Ibid., 23.

³⁶ Břetislav Dančák a Jan Závěšický, *Energetická bezpečnost a zájmy České republiky* (Brno: Masarykova Univerzita, 2007), 13.

³⁷ Ibid.

³⁸ Vladimír Prorok, *Energetická bezpečnost – geopolitické souvislosti* (Praha: Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů, 2008), 9.

akcentováno až v 90. letech v návaznosti na rostoucí spotřebu surovin industrializovaných asijských zemí a zvyšující se ceny surovin.³⁹

Explicitní definici energetické bezpečnosti zformuloval v roce 2006 Daniel Yergin v časopise *Foreign Affairs* jako „dostupnost dostatečných dodávek za přijatelné ceny“.⁴⁰ Evropská komise definovala energetickou bezpečnost podobně: „Bezpečnost dodávek energií neznamená maximalizaci soběstačnosti nebo maximalizaci závislosti, ale především minimalizaci rizika spojeného se závislostí.“⁴¹ Emil Souleimanov popisuje energetickou bezpečnost jako nerušený přísun či odbyt dostatečného množství surovin za přijatelné ceny.⁴² Společným jmenovatelem explicitních definic zmíněných autorů (ale i mnoha dalších) je tedy zajištění dostatečného množství energetických komodit za akceptovatelnou cenu. Jednotlivé výroky se v zásadě liší pouze v jejich formulaci.

Pro energetickou bezpečnost jakékoliv země je tedy nezbytné, aby byl zajištěn dostatek energetických zdrojů, a eliminovalo se tak možné ohrožení vitálních zájmů země.⁴³ Toho lze dosáhnout v podstatě dvěma způsoby – *vlastními zdroji* nebo *importem surovin*.⁴⁴

První možnost – disponování dostatečně velkým množstvím vlastních zásob zdrojů se považuje za ideální situaci. Většina zemí však takovými zdroji nedisponuje a tento faktor lze jen stěží ovlivnit. Rovněž sem lze zařadit vlastní produkci energetických zdrojů s omezeným vlivem objektivních faktorů (ovlivňování struktury energetických zdrojů) a upřednostnění takových zdrojů, které stát dokáže vyprodukovat. Hovoříme zejména o snaze optimalizace technologických řešení, např. nahrazení určitého typu energie jiným druhem.⁴⁵ Stát disponující vlastními zdroji je mnohem méně ovlivněn vnějšími faktory. Rovněž můžeme konstatovat, že stát disponující vlastními zdroji je zpravidla i exportérem.

Pro druhou možnost – import surovin je nezbytné, aby byla uspokojena spotřeba, jež jde nad rámec vlastních energetických zdrojů konkrétního státu. V této situaci je struktura energetického mixu definovaná tak, že ji nelze rychle změnit a není možné se tak v krátkém časovém horizontu přeorientovat na alternativní zdroje. Import surovin je zajištěn dlouhodobými smlouvami, ale také politickými a hospodářskými vlivy v produkčním teritoriu. Mezinárodní geopolitická situace bez vážných konfliktů je rovněž nezbytným předpokladem pro stabilitu cen energetických komodit. Myslí se tím zejména

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Daniel Yergin, „Ensuring Energy Security“, *Foreign Affairs* 85, č. 2 (2006): 69–82, <https://doi.org/10.2307/20031912> (staženo 16. 5. 2021).

⁴¹ Petr Bínhack a Lukáš Tichý, *Energetická bezpečnost ČR a budoucnost energetické politiky EU* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011), 13.

⁴² Emil Souleimanov, *Energetická bezpečnost* (Plzeň: Aleš Čeněk, 2007), 24.

⁴³ Dančák, *Energetická bezpečnost*, 13.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Ibid.

konflikty v místech vysokého výskytu surovin (například Střední Východ).⁴⁶ Platí zde, že stát je v tomto případě ovlivněn větším množstvím vnějších faktorů.

Energetická bezpečnost je používána jako obecný pojem pro označení spolu úzce souvisejících, avšak nikoliv totožných jevů.⁴⁷ Existuje velký počet definic energetické bezpečnosti, které se zpravidla kategorizují podle toho, jestli daná země importuje nebo exportuje energetické zdroje (viz předchozí odstavce). Pro obě strany platí, že stojí o stabilní a nerušený import nebo export. Pro importéra je situace mnohem zranitelnější, neboť přerušení dodávek energetických zdrojů může znamenat paralyzaci celých odvětví národního hospodářství, nebo dokonce ohrožení běžného života země, zatímco exportérovi hrozí „pouze“ přerušení přísunu finančních zdrojů.⁴⁸ To obě strany staví do jistého asymetrického vztahu, přičemž země dovážející strategické suroviny můžou pouze minimalizovat ohrožení pomocí *diverzifikace, elasticity, integrity a informací*.⁴⁹

Diverzifikaci neboli snížení závislosti na jednom dodavateli lze rozdělit do třech rovin: *diverzifikace zdrojů energií, geografická diverzifikace a diverzifikaci tranzitní*.⁵⁰ U diverzifikace zdrojů energií můžeme hovořit především o snaze spotřebitelských zemí navýšit počet alternativních zdrojů energie (rozvoj a využití jaderné energie, solární, větrné apod.) a nespoleháni se primárně na zdroje ropy a zemního plynu. Tím lze úspěšně eliminovat riziko spojené s energetickou krizí, při které může dojít k pozastavení importovaných dodávek.⁵¹ Geografická diverzifikace znamená rozrůznění zdrojů strategických dodávek z maximálního množství zemí, aby se zamezilo monopolnímu vlivu států, jež suroviny vyvážejí.⁵² Tranzitní diverzifikace hraje rovněž významnou roli, neboť produktovod vedoucí přes určité teritorium může sloužit k určité politizaci tranzitu.⁵³

Elasticita, jinými slovy odolnost, se dá vysvětlit jako vytváření obrany vůči šokům a napomáhání obnově po krizích a přerušení dodávek.⁵⁴ Elasticita odpovídá anglickému pojmu *security margin* (bezpečnostní rezerva).⁵⁵ Obecně lze říci, že elasticitou se myslí dostatečné rezervní zásoby, strategické rezervy, skladovací kapacity v dodavatelském řetězci, zásoby kritických dílů pro výrobu a distribuci elektrické energie, záložní zdroje apod.⁵⁶

Dalším principem je integrita. Břetislav Dančák v publikaci *Energetická bezpečnost a zájmy České republiky* popisuje tržní prostředí, které je natolik provázané a integrované, že je v podstatě nemožné se

⁴⁶ Ibid.,14.

⁴⁷ Souleimanov, *Energetická bezpečnost*, 24.

⁴⁸ Ibid.,17.

⁴⁹ Yergin, „*Ensuring Energy Security*”, 69–82.

⁵⁰ Souleimanov, *Energetická bezpečnost*, 17.

⁵¹ Ibid.

⁵² Ibid.,18.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Dančák, *Energetická bezpečnost*, 15.

⁵⁵ Yergin, „*Ensuring Energy Security*”, 69–82.

⁵⁶ Ibid.

z tohoto prostředí vymanit.⁵⁷ Ekonomicky stabilní státy používají energii v mnoha odvětvích a v takové míře, že je velice složité uvažovat o odpoutání se od závislosti na jednotném světovém ropném trhu. Představuje to stav reciproční závislosti, který se z určitého pohledu jeví negativně – zejména z toho důvodu, že producentské země mnohdy nesdílí hodnotový řád západního světa⁵⁸ –, ale z druhého pohledu je namístě si uvědomit, že producentské země jsou na exportu, který je cílen zejména na západní země, závislé.⁵⁹

Posledním principem energetické bezpečnosti jsou podle Yergina informace.⁶⁰ Za největší hrozbu bývá považována nestabilita, jinými slovy odchylky, jež mohou zapříčinit nadprodukcí, což poškozuje producenta, anebo naopak nedostatek, což má logicky dopad na spotřebitele. Kvalitní informace jsou základem dobře fungujících trhů. Jako příklad lze uvést ropnou krizi v roce 1973, kdy v jedné části Spojených států bylo velice málo benzínu a ve druhé části naopak relativně dost a špatná práce s informacemi vedla k hektickému vykupování a následnému nedostatku benzínu.⁶¹ Práce s informacemi je tedy velmi důležitá, neboť do jisté míry určuje chování konečných spotřebitelů.

2 Energetické strategie ČR a hlavní klimatické iniciativy měnící tvář české energetiky

2.1 Energetické koncepce ČR

První energetickou koncepcí a její plánování můžeme datovat od momentu, kdy začalo propojování lokálních energetických soustav. První československý zákon o energetice vznikl v roce 1919 a definoval plán na propojení a integraci tehdejší československé energetické sítě.⁶² Po druhé světové válce a změně mocenských poměrů probíhaly započaté procesy již na znárodněných pozemcích a statcích.

Po pádu komunistického režimu byla v rámci transformačních procesů v roce 1992 schválena první *Energetická politika České republiky*. Její hlavní cíle byly směřovány zejména na nutnost dokončení privatizace a restrukturalizační procesy. Vývoj české energetiky se upínal zejména ke dvěma základním trendům – nahrazení centralizovaného řízení energetiky a také budoucí proces vstupování České republiky do Evropské unie.⁶³

Energetická politika České republiky měla v zásadě deklarující charakter, přičemž elementárním cílem měla být privatizace a restrukturalizace sektoru energetiky, změna právního prostředí a taktéž

⁵⁷ Dančák, *Energetická bezpečnost*, 15.

⁵⁸ Ibid., 16.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Yergin, „*Ensuring Energy Security*“, 69–82.

⁶¹ Dančák, *Energetická bezpečnost*, 16.

⁶² Dana Drábová a Václav Pačes, *Perspektivy české energetiky: současnost a budoucnost* (Praha: Novela bohemika, 2014), 39.

⁶³ Tomáš Vlček a Filip Černochoch, *Energetický sektor České republiky* (Brno: MuniPress, 2012), 63.

zformování regulačního úřadu.⁶⁴ Z dlouhodobého horizontu pak strategie směřovala k vytvoření aktivní cenové a daňové politiky, podpoře konkurenční soutěže a rovněž sladění českých právních předpisů a norem s normami evropskými.⁶⁵ To s sebou neslo i nutnost legislativních změn, zejména pak zákonů týkajících se elektrárenského, plynárenského a teplárenského sektoru. Tehdejší zákony těchto sektorů byly nastavené pro systém centrálního plánování a pro tržní prostředí byly nevyhovující.⁶⁶ Na novelizaci zákonů se pracovalo od roku 1992, posléze však bylo rozhodnuto o jejich sjednocení v jednu celistvou normu, která byla navíc doplněna novelou zákona o Státní energetické inspekci, jejíž hlavní náplní měla být kontrola dodržování energetických zákonů.⁶⁷

2.1.1 Státní energetická koncepce ČR 2000

Devadesátá léta se nesla ve znamení postupných změn energetické tváře České republiky, a to zejména z důvodu budoucího vstupu ČR do Evropské unie. I když se přechod energetiky od centrálně regulovaného k tržnímu prostředí relativně podařil, stále nebyla schválena legislativa, která by definovala regulaci energetických monopolů, a rovněž nebyla dokončena privatizace energetických společností.⁶⁸ Dále chyběla ekologická daň nebo například strategie k úsporám energií či většího zapojení obnovitelných zdrojů energie.

Ve své podstatě tehdejší energetický zákon nebyl dostačující jak z pohledu dlouhodobé koncepce, tak z pohledu jednání o přístupu do Evropské unie. První ucelený dokument, který definoval strategii a dlouhodobé cíle české energetiky a rovněž pomohl přístupovým jednáním do EU, se nazývá *Státní energetická koncepce z roku 2000 (SEP 2000)*⁶⁹.

Koncepce pojmenovává základní problémy, se kterými se energetický sektor v té době potýkal. Jako hlavní problém je definována energetická náročnost tvorby hrubého domácího produktu, která je oproti vyspělým státům vysoká. Důvodem vyšší energetické náročnosti byla zejména nižší hospodářská produktivita a také rozvržení primárních energetických zdrojů a finální spotřeby s vyšším podílem tuhých paliv.⁷⁰ K vyšší energetické náročnosti přispívalo i dědictví průmyslové výroby, které s sebou neslo vysoké energetické požadavky (hutní, strojírenská a stavební výroba).⁷¹

Dokument dále pojmenovává problémy, které měly být dořešeny v rámci dosažení stabilního prostředí energetického sektoru a rovněž podmínek pro vstup České republiky do Evropské unie. Vyjma dalších cílů koncepce zmiňuje i nutnost „vytvoření předpokladů pro uplatnění účinných a ‚čistých‘ uhelných

⁶⁴ Ibid.,56.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Ibid.,57.

⁶⁹ „Státní energetická koncepce ČR“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, naposledy upraveno 10. 5. 2010, <https://www.mpo.cz/dokument5903.html> (staženo 31. 10. 2021).

⁷⁰ „Státní energetická koncepce ČR“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, naposledy upraveno únor 2010, <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/26650/46323/556505/priloha001.pdf> (staženo 31. 10. 2021).

⁷¹ Ibid.

*technologií, splňujících zásady ochrany životního prostředí a ekonomické konkurenceschopnosti s tím, že další rozvoj jaderné energetiky bude sledován jako jedna z možných variant rozvoje energetické koncepce ČR, zejména ve vazbě na dostupnost ostatních primárních energetických zdrojů v ČR*⁷².

První energetická koncepce predikuje postupné, avšak nijak dramatické, snížení uhelných zdrojů. Mírný nárůst se předpokládá u jaderné energie a také zemního plynu. Zapojení obnovitelných zdrojů energie do energetického mixu se modelovalo pouze v jednotkách procent. Dlouhodobý horizont plánování byl dimenzován na 30 let, tj. do roku 2030.⁷³ Z koncepce vyplývá, že spalování uhlí bylo i v dlouhodobém měřítku naprosto elementární pro český energetický sektor. I když se nepředpokládala výstavba nových elektráren, počítalo se s možným prodloužením životnosti těch stávajících a rovněž s dotěžením zásob uhlí na českém území.⁷⁴

2.1.2 Státní energetická koncepce ČR 2004

I přes plnění většiny cílů SEP 2000 byl kladen stále větší tlak na aktualizaci koncepce, přičemž k rozhodnutí o aktualizaci přispívaly trvalí problémy se stále nedokončenou transformací energetického hospodářství, nedostatečným environmentálním důrazem a vstupem ČR do EU.⁷⁵

Aktualizace koncepce již nekladla tak velký důraz na restrukturalizaci a privatizaci, ale mířila hlavně k dlouhodobým a konkrétním cílům energetického sektoru. Podobu koncepce navíc silně ovlivnil fakt, že ČR k 1. květnu vstoupila do EU, a také blížící se rok 2005, ve kterém bylo plánováno zhodnocení těžebních limitů uhlí z roku 1991.⁷⁶

Hlavní vize koncepce byla definována do třech základních priorit:

- *Maximální nezávislost* (na cizích zdrojích, zdrojích z rizikových oblastí, nezávislost na spolehlivosti dodávek cizích zdrojů)
- *Bezpečnost* (bezpečnost zdrojů včetně jaderné bezpečnosti, spolehlivost dodávek, decentralizace)
- *Udržitelný rozvoj* (ochrana životního prostředí, ekonomický a sociální rozvoj)⁷⁷

Obsah aktualizované koncepce se dá považovat za jakési dokončení procesu formování energetické politiky na strategické a legislativní úrovni. Obsahuje základní strukturu zákonů, které do jisté míry snesly porovnání se západoevropskými zeměmi.⁷⁸ Vzhledem k evropskému členství je třeba také zmínit harmonizaci energetické politiky vůči unijní evropské politice. Za nejvýraznější počín můžeme

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Vlček, *Energetický sektor České republiky*, 60.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ „Státní energetická koncepce ČR 2004“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, naposledy upraveno 10. 3. 2004, https://www.tzb-info.cz/docu/predpisy/download/statni_energeticka_koncepce.pdf (staženo 6. 11. 2021).

⁷⁸ Vlček, *Energetický sektor České republiky*, 60.

považovat plánované výraznější zapojení obnovitelných zdrojů energie (OZE). Právě obnovitelné zdroje energie měly v dlouhodobém cíli (tzn. do roku 2030) tvořit 15–16 % energetického mixu.⁷⁹ OZE byly navíc podpořeny ekonomickým stimulem v podobě garance minimální výše výnosů na jednotku vyrobené elektřiny po dobu minimálně 15 let od jejich uvedení do provozu.⁸⁰ To později vedlo k tzv. solárnímu boomeru, kdy za pomoci soukromých investic stát dokázal naplnit unijní požadavek v rámci rozvoje obnovitelných zdrojů a také na základě zákona o podpoře využívání obnovitelných zdrojů.⁸¹ Cena solárních panelů však výrazně klesla, zatímco garantovaná výkupní cena zůstala stejná, a stát se tak svým způsobem ocitl v ekonomické pastí. Investorům, kterým se podařilo ve velkém zrealizovat stavbu solárních parků a získat tím garantovaný zisk, se také lidově říká solární baroni.⁸² Fotovoltaika se tedy z původně nadějného konceptu stala svým způsobem kontroverzním projektem, a pro část veřejnosti tak obnovitelné zdroje ze slunce začaly představovat symbol politického podvodu.

Koncepce zahrnuje rovněž predikci pro budoucí energetický mix České republiky. Pro tuto práci je důležitá zejména charakteristika dlouhodobého výhledu, přičemž koncepce uvádí, že spotřeba i těžba uhlí klesnou v horizontu 30 let zhruba o 40 %. S podobným scénářem počítá koncepce i v případě ropy. Naopak k výraznějšímu nárůstu mělo dojít u zemního plynu, jádra a zejména obnovitelných zdrojů.⁸³ Koncepce rovněž deklaruje, že Česká republika dostojí všem závazkům, které vyplývají z mezinárodních smluv v oblasti energetického hospodářství a životního prostředí.⁸⁴

V roce 2007 byl ustaven poradní orgán – Nezávislá energetická komise, která měla za úkol zpracovat koncept pro dlouhodobou energetickou strategii a svůj závěr měla předložit vládě v polovině roku 2008. Komise vznikla zejména z důvodu rozporů v tehdejší vládním kabinetu Mirka Topolánka. Třetí plochou byla otázka jaderné energetiky a těžební limity uhlí.⁸⁵ Do čela komise zasedl předseda Akademie věd ČR Václav Pačes. Výsledná zpráva, která měla pouze poradní charakter, definovala jadernou energii jako přijatelnou variantu výroby elektřiny, což později kritizoval tehdejší ministr životního prostředí Martin Bursík, jenž se stavěl proti možnému rozšíření využití jaderné energie. Zpráva rovněž upozorňovala na nutnost energetických úspor, které by měly tvořit významnou část

⁷⁹ „Státní energetická koncepce ČR 2004“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, naposledy upraveno 10. 3. 2004, https://www.tzb-info.cz/docu/predpisy/download/statni_energeticka_koncepce.pdf (staženo 6. 11. 2021).

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ „Zákon č. 180/2005 Sb.“, Zákony pro lidi, naposledy upraveno 1. 1. 2013, <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-180> (staženo 6. 11. 2021).

⁸² „Dobrodružství fotovoltaiky. Proč se ze solární naděje stala zatracovaná cesta české energetiky?“ *iRozhlas*, 4. 12. 2019, https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/fotovoltaika-energetika-obnovitelne-zdroje_1912040600_jab (staženo 6. 11. 2021).

⁸³ „Státní energetická koncepce ČR 2004“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, naposledy upraveno 10. 3. 2004, https://www.tzb-info.cz/docu/predpisy/download/statni_energeticka_koncepce.pdf (staženo 6. 11. 2021).

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Vlček, *Energetický sektor České republiky*, 61.

energetické strategie, a také potenciál a důležitost OZE, které budou v budoucnu tvořit mnohem významnější podíl v českém energetickém mixu.⁸⁶

2.1.3 Státní energetická koncepce ČR 2010

Na novelizaci energetické koncepce se začalo pracovat již během roku 2008, přičemž v tehdejší době byla jaderná energie značně sekuritizována zejména tehdejší stranou Zelených, která byla součástí vlády.⁸⁷ Budoucnost jaderné energetiky nakonec zamítnuta nebyla, problematickou však zůstala otázka ohledně prolomení limitů těžby uhlí. Koncepce byla představena v únoru 2010 v době úřednické vlády Jana Fischera.⁸⁸

Tato aktualizace byla silně ovlivněna několika faktory (plynová krize v roce 2009, podpis Lisabonské smlouvy nebo Klimaticko-energetický balíček). Trend evropské energetické politiky významným způsobem apeloval na zvýšení bezpečnosti dodávek, na zajištění konkurenceschopnosti evropských ekonomik (předvídatelný cenový vývoj s minimálním dopadem na ceny energií pro konečné spotřebitele) a v neposlední řadě na podporu udržitelnosti životního prostředí a boj proti změně klimatu.⁸⁹

Z koncepce vyplývá, že s uhlím bylo nadále počítáno jako s hlavním energetickým zdrojem. I přes deklarovaný útlum v dlouhodobém horizontu se počítalo s prolomením těžebních limitů.⁹⁰ Hlavním argumentem pro zachování uhlí byla problematická rychlá náhrada této komodity a výrazná provázanost s teplárenským sektorem. Tento argument byl sice legitimní, nicméně v koncepci není uvedena žádná možná náhrada nebo vize v dlouhodobém časovém úseku. Koncepce dále explicitně deklaruje splnění unijního závazku podílu obnovitelných zdrojů ve výši 13 % do roku 2020 a snížení emisí skleníkových plynů nejméně o 20 % do roku 2020 v porovnání s rokem 1990, chyběla však jasná strategie, jak se tomuto cíli přiblížit.⁹¹

2.1.4 Státní energetická koncepce ČR 2012

Další novela energetické koncepce pracuje s časovým rozmezím do roku 2040. Jako hlavní strategické cíle jsou v ní stanoveny: bezpečnost, konkurenceschopnost a udržitelnost.⁹² Svým způsobem je tato

⁸⁶ „Nezávislá energetická komise potvrdila, že se musíme zaměřit především na úspory a efektivitu“, Ministerstvo životního prostředí, naposledy upraveno 2. 10. 2008, https://www.mzp.cz/cz/news_nezavisla_energeticka_komise (staženo: 4. 11. 2021).

⁸⁷ „Jaderná energie předmětem sporu mezi ministrem Bursíkem a akademikem Pačesem“, *iRozhlas*, 1. 7. 2008, https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/jaderna-energie-predmetem-sporu-mez-ministrem-bursikem-a-akademikem-pacesem_200807011837_mpanuska (staženo 6. 11. 2021).

⁸⁸ Vládě Mirka Topolánka byla vyslovena nedůvěra v roce 2009 (v době předsednictví EU).

⁸⁹ „Aktualizace Státní energetické koncepce 2010“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, naposledy upraveno únor 2010, <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/26650/46323/556505/priloha001.pdf> (staženo 6. 11. 2021).

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ Ibid.

⁹² „Aktualizace Státní energetické koncepce 2012“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, naposledy upraveno listopad 2012, <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/47607/53721/595041/priloha001.pdf> (staženo: 6. 11. 2021).

koncepte velmi podobná té předchozí. Důležitým atributem je však jaderná energetika, se kterou se v budoucnu počítá jako s klíčovým a v zásadě hlavním energetickým zdrojem. Je zde zmíněna nutnost urychlení procesů příprav, vyjednávání a možné realizace nových jaderných bloků v Temelíně s uvedením do provozu do roku 2025.⁹³ Vzhledem k enormním ekonomickým nákladům, ale také nutné politické a společenské shodě, se jevil tento cíl jako velmi ambiciózní, ale ve skutečnosti de facto nereálný. Mnohem reálnější se jevila iniciativa na podporu prodloužení životnosti jaderné elektrárny v Dukovanech a výstavby nového pátého bloku.⁹⁴ V současné době skutečně probíhá výběrové řízení na dostavbu dalšího bloku. Toto řízení provázely poměrně závažná bezpečnostní podezření zejména ze strany Ruska a Číny, které nakonec byly z tendru vyloučeny.⁹⁵

Očekávaný vývoj energetiky ČR do roku 2040

A. Vývoj a struktura primárních energetických zdrojů (PEZ):

PEZ		2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040
Černé uhlí	PJ	195,0	188,8	176,2	146,0	129,5	124,3	120,8
Hnědé uhlí	PJ	564,3	498,5	393,2	309,5	246,7	234,1	204,2
Zemní plyn	PJ	336,1	345,3	345,0	342,3	346,0	379,6	399,1
Ropa a ropné produkty	PJ	370,6	365,3	359,0	354,7	350,5	337,7	333,5
Jaderné palivo	PJ	305,4	318,6	318,6	491,8	505,8	541,3	545,2
Elektřina (saldo)	PJ	-53,8	-52,8	-6,6	-48,5	-20,7	-41,0	-30,5
Ostatní paliva	PJ	10,4	12,8	14,5	19,6	24,6	24,6	24,6
Obnovitelné a druhotné zdroje energie	PJ	119,1	162,0	191,4	227,3	260,0	286,8	313,2
PEZ	PJ	1 847,2	1 838,6	1 791,3	1 842,8	1 842,5	1 887,4	1 910,2

Příloha č. 1 (použito z: *Aktualizace Státní energetické koncepce 2012*)⁹⁶

Z výše uvedené tabulky můžeme vyčíst, že SEK 2012 počítá s postupným útlumem uhlí a jeho nahrazením jádrem. Zároveň se předpokládalo, že jaderná energie bude mít největší podíl v energetickém mixu již v roce 2025. Zemní plyn je v dlouhodobém horizontu jen mírně rostoucí. Obnovitelné zdroje by podle této predikce v roce 2030 předčily hnědé uhlí a zároveň by se v roce 2040 dostaly na úroveň současného výkonu jaderných elektráren. Obecně můžeme říci, že pro tuto predikci bylo naprosto zásadní zprovoznění dalších jaderných bloků. Průměrná doba výstavby jaderné elektrárny

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ „Prezident Zeman podepsal zákon, který vyloučil ruské a čínské firmy z dostavby Dukovan.“ *iRozhlas*, 27. 9. 2021, https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/zeman-zakon-podpis-dukovany-cina-rusko_2109271228_svi (staženo: 6. 11. 2021).

⁹⁶ „Aktualizace Státní energetické koncepce 2012“. Ministerstvo průmyslu a obchodu, naposledy upraveno listopad 2012, <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/47607/53721/595041/priloha001.pdf> (staženo: 6. 11. 2021).

však činí více než 10 let a připočítáme-li k tomu zdoluhavé schvalovací procesy, tak představa, že v roce 2025 bude výkon jaderných elektráren výrazně vyšší, je iluzorní.

2.1.5 Státní energetická koncepce ČR 2015

Aktualizace energetické koncepce z roku 2015 je poslední, to znamená, že v tuto chvíli ji můžeme považovat za stále platnou. Podobně jako v předchozí verzi koncepce jsou za strategické cíle označeny: bezpečnost, konkurenceschopnost a udržitelnost. Priority jsou rovněž v podstatě stejné. Referenční rok, ke kterému jsou směřovány dlouhodobé cíle, je rok 2040. Podle tzv. optimalizovaného scénáře se předpokládá, že nejvýznamnějším energetickým zdrojem bude energie z jádra. Druhým největším zdrojem energie by měl být zemní plyn, následně ropa a obnovitelné zdroje.⁹⁷ Je však zajímavé, že predikce energetického mixu se oproti předchozí koncepci značně liší. S jadernou energií, jakožto primárním energetickým zdrojem, se počítá až od roku 2035. Liší se rovněž i predikce pro uhlí, u níž je vidět mnohem mírnější pokles v dlouhodobém horizontu oproti předchozí koncepci. Navíc u obnovitelných zdrojů se v koncepci počítá s menším zapojením. Prakticky to znamená, že poslední a stále platná koncepce je vůči klimatické otázce vzhledem ke stavbě energetického mixu méně přísná než předchozí verze (viz tabulka níže).

7.2.4 Vývoj a struktura primárních energetických zdrojů (PEZ)

Tabulka č. 4: Vývoj a struktura primárních energetických zdrojů

PEZ		2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040
Černé uhlí	PJ	194,3	184,6	164,2	163,2	143,9	143,0	136,3
Hnědé uhlí	PJ	564,3	505,2	448,8	330,2	307,4	253,5	150,0
Zemní plyn	PJ	336,1	338,9	344,5	348,6	357,9	361,4	381,2
Ropa a ropné produkty	PJ	378,4	385,8	374,2	366,8	348,7	326,2	301,5
Jaderné palivo	PJ	305,4	343,6	343,6	343,6	343,6	449,2	471,3
Elektřina (saldo)	PJ	-53,8	-80,1	-58,9	-22,3	-11,9	-29,9	-13,3
Ostatní paliva	PJ	10,5	12,9	13,8	17,2	19,5	19,5	19,5
OZE a druhotné zdroje	PJ	119,1	161,4	195,6	223,9	247,5	273,7	299,8
Celkem	PJ	1 854,3	1 852,3	1 825,7	1 771,1	1 756,5	1 796,6	1 746,36

Příloha č. 2 (použito z: *Aktualizace Státní energetické koncepce 2015*)⁹⁸

2.2 Hlavní klimatické iniciativy formující energetiku ČR

V současné době panuje vědecký konsenzus na tom, že pokud chceme, aby se planeta Země vyhnula nejdrastičtějším klimatickým změnám, je potřeba zcela zásadně omezit nárůst průměrné teploty v porovnání s předindustriálním obdobím na 1,5 °C. V zásadě by to znamenalo, že společnost by de

⁹⁷ „Aktualizace Státní energetické koncepce 2015“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, naposledy upraveno prosinec 2014, <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/52841/60959/636207/priloha006.pdf> (staženo 8. 11. 2021).

⁹⁸ Ibid.

facto musela do poloviny 21. století snížit množství emisí skleníkových plynů na nulu.⁹⁹ Tlak na snižování emisí je akcentován už delší dobu. Jakýmsi prvním relevantním závazkem se stal Kjótský protokol z roku 1997, v němž se průmyslové země zavázaly snížit podíl emisí skleníkových plynů o 5,2 % v porovnání s rokem 1990.¹⁰⁰ V platnost vstoupil až v roce 2005, neboť musela být splněna podmínka ratifikace alespoň 55 státy. Další podmínkou byla kvóta 55 % hodnot světových emisí z roku 1990, což prakticky znamenalo nutnost ratifikace jednoho státu z trojice USA, Čína a Rusko. Ratifikace proběhla nakonec ze strany Ruska v roce 2004.¹⁰¹ ČR tuto dohodu podepsala v roce 1998 a ratifikovala v roce 2001.¹⁰²

2.2.1 Emisní povolenky, Klimaticko-energetický balíček 2020

Evropská unie se dá považovat za velice ambiciózního aktéra v boji proti změnám klimatu. Její iniciativy vznikaly paralelně s globálními závazky, přičemž prvním zásadním klimatickým programem byl *Klimaticko-energetický balíček 2020*, který schválil Evropský parlament a Rada v roce 2008. Jedná se o soubor legislativních předpisů, které si kladly za cíl do roku 2020 snížit objem skleníkových plynů o 20 % (v porovnání s rokem 1990), dosáhnout 20% podílu obnovitelných zdrojů v energetickém mixu EU a zlepšit energetickou účinnost o 20 %.¹⁰³

Evropské unii jako celku se skutečně podařilo snížit objem skleníkových plynů. K roku 2018 byl celkový průměr EU snížen dokonce o 23 %, přičemž největší pokles hodnot vypuštěných emisí lze sledovat právě v energetice.¹⁰⁴ Tomuto trendu přispěla i novelizace směrnice 2003/87/ES o systému obchodování s emisními povolenkami (EU ETS), která byla součástí Klimaticko-energetického balíčku.

Emisní obchodování bylo zahájeno 1. ledna 2005, přičemž hlavním principem bylo vytvoření tzv. emisního stropu, který se v průběhu let postupně snižuje. Elektrárny, ale i další subjekty (teplárny, průmyslové závody atd.), povolenky nakupují v aukci a rovněž s nimi následně na burze mohou obchodovat. Systém je založen na tržním mechanismu a platí, že znečišťovatelé by za vypuštění emisí měli platit. Na jednu tunu CO₂ se váže jedna emisní povolenka. V případě překročení limitů je znečišťovatel povinen zbývající povolenky doplnit (odkupem od jiných subjektů v rámci volného obchodování) a také uhradit sankce. Smyslem povolenek bylo motivovat znečišťovatele k modernizaci

⁹⁹ Viktor Hanzlík, Vít Javůrek, Bram Smeets, a Daniel Svoboda, *Klimaticky neutrální Česko. Cesta k dekarbonizaci ekonomiky*, McKinsey & Company (Praha, 2020), 9, https://www.mckinsey.com/cz/~/_/media/mckinsey/locations/europe%20and%20middle%20east/czech%20republic/our%20work/decarbonization_report_cz_vf.pdf (staženo 28.10. 2021).

¹⁰⁰ „What is the Kyoto Protocol?“, United Nations Climate Changes, https://unfccc.int/kyoto_protocol (staženo 31. 10. 2021).

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² „Kjótský protokol k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu“, Ministerstvo životního prostředí, https://www.mzp.cz/cz/kjotsky_protokol (staženo 31. 10. 2021).

¹⁰³ „2020 climate & energy package“, Evropská komise, https://ec.europa.eu/clima/eu-action/climate-strategies-targets/2020-climate-energy-package_en (staženo 2. 12. 2021).

¹⁰⁴ „Total greenhouse gas emission trends and projections in Europe“, European Environment Agency, naposledy upraveno 11. 5. 2021, <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/greenhouse-gas-emission-trends-6/assessment-3> (staženo 2. 12. 2021).

výroby elektřiny a umožnit jim získat bezplatné povolenky, které odpovídají hodnotě provedených investic.¹⁰⁵ S Klimaticko-energetickým balíčkem 2020 však došlo k výraznému omezení přidělování bezplatných povolenek průmyslovým podnikům a subjektům vyrábějícím elektrickou energii už neměly být přidělovány žádné bezplatné povolenky. Výjimku tvořily státy, na které se vztahovala tzv. *derogace*. Jednou z těchto zemí byla i Česká republika. Bezplatné emisní povolenky, respektive ušetřené náklady, měly být využity na ekologizaci energetiky. Právě kvůli nárokování bezplatných povolenek se ČR stala předmětem kritiky ze strany Evropské komise, neboť analýza Ekologického právního servisu poukázala na český národní plán investic, ve kterém byly uváděny i projekty, které nelze považovat za investice vedoucí ke snižování emisí skleníkových plynů.¹⁰⁶

2.2.2 Pařížská dohoda 2015, Klimaticko-energetický balíček 2030

V roce 2015 se konala klimatická konference v Paříži. V rámci této konference byla dojednána Pařížská dohoda, která spadá pod Rámcovou úmluvu OSN o změně klimatu a stanovuje omezení objemu vypuštěných skleníkových plynů po roce 2020, a navazuje tak na Kjótský protokol. Odsouhlasena byla všemi účastníky (195). Dohoda je platná od 4. listopadu 2016, tedy od momentu, kdy dohodu ratifikoval minimální počet zemí (55) a byla splněna kvóta celkového objemu CO₂ v rámci států alespoň 55 %.¹⁰⁷ Smyslem dohody bylo zejména udržení nárůstu průměrné teploty v porovnání s předindustriálním obdobím pod 2 °C, přesněji řečeno zajistit, aby růst průměrné teploty nepřekročil 1,5 °C, a tím výrazně snížit riziko dopadu klimatických změn, přičemž klíčem k tomuto cíli mělo být výrazné omezení emisí skleníkových plynů.¹⁰⁸ Česká republika tuto dohodu ratifikovala 5. října 2017 (jako poslední země v rámci EU).¹⁰⁹

Dekarbonizační trend v rámci EU byl novelizován v roce 2014, tedy ještě před Pařížskou dohodou. Jednalo se o Klimaticko-energetický balíček do roku 2030. Evropská rada potvrdila závazný cíl v podobě snížení emisí skleníkových plynů o 40 % v porovnání s rokem 1990. Zároveň se zvýšil požadavek na minimální podíl energie z obnovitelných zdrojů na 27 %.¹¹⁰ Rámec pro období do roku 2030 si také kladl za cíl řešit otázky ohledně dalšího kroku ke snížení emisí do roku 2050 o 80–95 % v porovnání s rokem 1990. Je tedy patrné, že tendence k přechodu na nízkouhlíkovou energetiku

¹⁰⁵ Drábová, *Perspektivy české energetiky*, 39.

¹⁰⁶ „Optional derogation: transitional free allowances for power generators in the Czech Republic“, Environmental Law Service, naposledy upraveno prosinec 2011, https://frankbold.org/sites/default/files/publikace/report-on-czech-10c-application_final.pdf (staženo 2. 12. 2021).

¹⁰⁷ „Paris Agreement“, Evropská komise, https://ec.europa.eu/clima/eu-action/international-action-climate-change/climate-negotiations/paris-agreement_cs (staženo 5. 12. 2021).

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ „7.d Paris Agreement“, United Nations Treaty Collection, naposledy upraveno 12. 12. 2015, https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=_en (staženo 5. 12. 2021).

¹¹⁰ „Závěry Evropské rady, 23.–24. října 2014“, Evropská rada, naposledy upraveno 24. 10. 2014, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-169-2014-INIT/cs/pdf>, 1–9 (staženo 5. 12. 2021).

započala v rámci EU ještě před Pařížskou dohodou.¹¹¹ Netýkalo se to samozřejmě pouze energetiky, ale také průmyslové výroby nebo dopravy.

2.2.3 Zelená dohoda pro Evropu (The European Green Deal)

V říjnu 2018 Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC) vydal zvláštní zprávu ke globálnímu oteplení o 1,5 °C.¹¹² Na základě více než 6000 vědeckých studií byla předložena zpráva, která konstatovala, že podmínky Pařížské dohody jsou pro budoucí udržení globálního oteplování o 1,5 °C nedostatečné a pro budoucnost planety Země bude nezbytné implementovat mnohem přísnější opatření v kratším časovém intervalu. Za nejzásadnější opatření, které bylo navrženo, lze považovat tzv. uhlíkovou neutralitu do roku 2050.¹¹³ Hlavní premisy, které jsou nutné pro dosažení cíle 1,5 °C, se týkají těchto odvětví:

- **Energetika:** do roku 2030 snížení poptávky po energii o 5–15 % oproti roku 2010, zvýšení podílu OZE na 48–60 %, snížení spotřeby energie z uhlí o 61–78%
- **Průmysl:** do roku 2050 snížení emisí o 70–90 % oproti roku 2010
- **Krajina:** změna využívání půdy, zvýšení zemědělské produktivity, změna složení potravy pro lidskou populaci
- **Doprava a budovy:** elektromobilita, elektrifikace, zateplování budov, energeticky účinné spotřebiče, tlak na změnu životního stylu¹¹⁴

Právě klimatická zpráva byla jakýmsi katalyzátorem, který přiměl Evropskou komisi k velice ambicióznímu plánu – *Zelené dohodě pro Evropu (Green Deal)*. Tato dohoda byla poprvé představena 11. prosince 2019 a její hlavní cíl směřuje k transformaci evropského hospodářství. Dohodu můžeme považovat za soubor politických aktivit a iniciativ Evropské komise. Právní rámec této dohody byl schválen 28. června 2021 a je tak závazný pro všechny členské země EU.¹¹⁵ Transformace hospodářství zahrnuje v podstatě veškerá odvětví (energetika, doprava, průmyslová výroba, budovy atd.). Proměna těchto segmentů má vést k dosažení uhlíkové neutrality v roce 2050 a zastavit nebo přinejmenším zpomalit zvyšování průměrné teploty na Zemi.¹¹⁶

¹¹¹ „Rámec pro oblast klimatu a energetiky do roku 2030“, Evropská rada, naposledy upraveno 14. 10. 2017, <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/climate-change/2030-climate-and-energy-framework/> (staženo 5. 12. 2021).

¹¹² „SPECIAL REPORT, Global Warming of 1.5 °C“, IPCC, naposledy upraveno říjen 2018, <https://www.ipcc.ch/sr15/> (staženo 5. 12. 2021).

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ „Rada přijala evropský právní rámec pro klima“, Evropská rada, naposledy upraveno 28. 6. 2021, <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/06/28/council-adopts-european-climate-law> (staženo 8. 12. 2021).

¹¹⁶ Ibid.

Zelená dohoda pro Evropu a její hlavní atributy:

- **Klimaticky neutrální Evropa**

Jak už bylo zmíněno výše, klimatická rovnováha v roce 2050 je hlavním cílem Zelené dohody, přičemž snižování objemu emisí skleníkových plynů by mělo být dynamičtější, než co stanovovaly předchozí strategie. Předěšlá strategie definovala cíl 40 %, kdežto nový plán definuje 50-55 % vůči roku 1990. K tomu se vážou i nutné změny v energetických mixech členských států. Jelikož výroba a spotřeba energií má dominantní podíl na emisích skleníkových plynů v EU, počítá se, že celý systém projde tzv. dekarbonizací a výrazně se zvýší podíl energie z OZE (40 % v roce 2030).¹¹⁷ Pro Českou republiku a její energetický mix to znamená zejména odstavení elektráren spalující uhlí, které jsou stále většinovým energetickým zdrojem.

- **Oběhová ekonomika**

Green Deal by měl zásadě změnit tvář hospodářství. Týká se to hlavně výrobního procesu – bude kladen mnohem větší důraz na opětovné využití materiálu a jeho recyklaci. Klíčové hodnotové řetězce produktů, které by měly podléhat cirkulaci, jsou: elektronika, baterie a vozidla, obaly, plasty, textilní výrobky, budovy, atd. V podstatě to znamená, že produkty (výrobky) by měly mít delší životnost, lepší opravitelnost a šetrnost během výrobního procesu. V rámci oběhové ekonomiky je rovněž myšleno i na odpadovou politiku, v rámci níž se počítá s omezením vývozu odpadu (například do krajín třetích zemí).¹¹⁸

- **Doprava**

V rámci dlouhodobého cíle se plánuje, že v roce 2035 by se měly prodávat pouze automobily s nulovými emisemi, což logicky znamená, že spalovací motory by již neměly být dále vyráběny. Dále se počítá s tím, že v roce 2050 by již neměly být v provozu žádné automobily se spalovacím motorem. Tato iniciativa byla představena v rámci balíčku *Fit for 55*.¹¹⁹ V této chvíli je balíček ve formě návrhu a není legislativně schválen. Je však velice pravděpodobné, že elektromobilita postupně vytlačí automobily se spalovacím motorem.

- **Financování transformace**

K naplnění cílů transformace je zapotřebí výrazných investic, které se podle odhadů vyšplhají na více než 260 miliard eur ročně, což odpovídá zhruba 1,5 % HDP EU roku 2018.¹²⁰ Zhruba měsíc po

¹¹⁷ „Realizace Zelené dohody pro Evropu“, Evropská komise, naposledy upraveno 14. 7. 2021, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_cs (staženo 8. 12. 2021).

¹¹⁸ „Nový akční plán pro oběhové hospodářství. Čistší a konkurenceschopnější Evropa“, Evropská komise, naposledy upraveno 11. 3. 2020, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9903b325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF (staženo 8. 12. 2021).

¹¹⁹ „Fit for 55: plnění klimatického cíle EU pro rok 2030 na cestě ke klimatické neutralitě“, Evropská komise, naposledy upraveno 14. 7. 2021, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0550> (staženo 8. 12. 2021).

¹²⁰ „Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zelená dohoda pro Evropu“, EUR-Lex, naposledy upraveno 11. 12. 2019, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN> (staženo 8. 12. 2021).

představení Zelené dohody byl zveřejněn *Investiční plán Zelené dohody pro Evropu* a také *Mechanismus pro spravedlivou transformaci*. Právě Mechanismus pro spravedlivou transformaci je jedním ze zásadních nástrojů, který může zejména uhelným regionům významným způsobem finančně pomoci a zmírnit tím možné negativní společenské dopady transformace.¹²¹ Pro Českou republiku je v rámci Fondu spravedlivé transformace alokováno 1,64 mld. EUR, což odpovídá zhruba 41 mld. Kč. Tyto peníze by měly být dále rozděleny mezi tři české kraje, kterých se nejvíce dotkne dekarbonizace:

- 1) Karlovarský kraj – 15,3 % (6,3 mld. Kč)
- 2) Moravskoslezský kraj – 46,1 % (18,9 mld. Kč)
- 3) Ústecký kraj – 36,8 % (15,8 mld. Kč)¹²²

Podpora by měla být určena zejména pro malé a střední podniky, vědu a výzkum, digitalizaci, čistou energii a energetické úspory, rekultivaci nebo například rekvalifikaci a pomoc při hledání zaměstnání.¹²³ Podpora zmíněných krajů je obsahem tzv. *Operačního programu Spravedlivé transformace 2021–2027*¹²⁴, jehož přesné znění by mělo být známo zhruba v polovině roku 2022.¹²⁵ Dalším investičním konceptem je například *Program InvestEU*, který by měl též významně dotovat investice do udržitelných infrastruktur, výzkumu, inovací a dalších projektů, které mají pro EU strategický význam.¹²⁶ K dosažení cílů Zelené dohody pro Evropu by rovněž mohl významně přispět Modernizační fond anebo nový Sociální klimatický fond, jenž by měl pomáhat lidem, kteří se mohou ocitnout v chudobě kvůli modernizaci domů nebo přechodu na elektromobilitu.¹²⁷

- Zelená dohoda pro Evropu dále zahrnuje koncept **renovace budov** v zájmu energetické účinnosti (instalace fotovoltaiky, tepelných čerpadel, atd.), **nulové znečištění životního prostředí** (nejenom ovzduší, ale též vody nebo půdy), **ekosystém a biodiverzita** (vysazování stromů, biologická rozmanitost), **zelenější a zdravější zemědělské prostředí** (omezení pesticidů, hnojiv, redukce

¹²¹ „Investiční plán Zelené dohody pro Evropu“, EUR-Lex, naposledy upraveno 14. 1. 2020, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0021> (staženo 10. 12. 2021).

¹²² „Operační program Spravedlivá transformace 2021–2027“, Ministerstvo životního prostředí, https://www.mzp.cz/cz/opst_2021_2027 (staženo 10. 12. 2021).

¹²³ Ibid.

¹²⁴ „Plán spravedlivé územní transformace (PSÚT)“, Dotace EU, [https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/uhelne-regiony/plan-spravedlive-uzemni-transformace-\(psut\)](https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/uhelne-regiony/plan-spravedlive-uzemni-transformace-(psut)) (staženo 10. 12. 2021).

¹²⁵ Operační program Spravedlivá transformace 2021–2027“, Ministerstvo životního prostředí, https://www.mzp.cz/cz/opst_2021_2027 (staženo 10. 12. 2021).

¹²⁶ „Rada přijala Program InvestEU“, Evropská rada, naposledy upraveno 17. 3. 2021, <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/03/17/investeu-programme-adopted-by-council/> (staženo 11. 12. 2021).

¹²⁷ „Fit for 55: plnění klimatického cíle EU pro rok 2030 na cestě ke klimatické neutralitě“, Evropská komise, naposledy upraveno 14. 7. 2021, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0550> (staženo 8. 12. 2021).

produkce masa), **výzkum a inovace** (vývoj nových technologií šetrné k životnímu prostředí), **vnější vztahy** (návrh zavedení přeshraniční uhlíkové daně).¹²⁸

2.2.4 Zelená dohoda pro Evropu a její dopady na ČR

Česká republika má v tuto chvíli stále v platnosti Státní energetickou koncepci z roku 2015, která je vůči požadavkům Zelené dohody velmi zastaralá. Budoucí plnění Zelené dohody může být tedy problematické. Samotná SEK 2015 považuje trend snižování emisí CO₂ za politický závazek EU a návazně ČR, ale už dále nedefinuje, jakým způsobem by ke snižování emisí mělo docházet nebo o kolik procent by se mělo jednat.¹²⁹ SEK 2015 rovněž počítá s uhlím jako energetickým zdrojem i v roce 2040.¹³⁰ Uhelná komise sice doporučila konec hnědého uhlí v ČR v roce 2038¹³¹, její závěr měl však pouze poradní charakter a v současné době konec uhlí není vládou schválen. Nová aktualizace SEK by měla přijít až v roce 2023¹³², což je vzhledem k unijní dynamice velice pomalý přístup. Jakákoliv prodleva v představení jasné a transparentní strategie nebo vize může být překážkou například pro budoucí investice. Oddalování předložení jasné strategie také zkracuje akční časový rádius nutný k transformaci energetiky, průmyslu, ale i dalších odvětví. Na začátku roku 2019 Česká republika sice dodala Evropské komisi *Národní klimatický plán*¹³³, v němž se zavazuje k 22% podílu OZE v energetickém mixu ČR v roce 2030 a který je svým způsobem paralelním dokumentem ke Státní energetické koncepci, stanovené cíle však byly odbornou veřejností prohlášeny za nedostatečně ambiciózní.¹³⁴

¹²⁸ Frédéric Simon, „10 hlavních bodů Evropské zelené dohody z dílny nové Komise“, *Euroactiv*, 12. 12. 2019, <https://euractiv.cz/section/klima-a-zivotni-prostredi/news/10-hlavnich-bodu-evropske-zelene-dohody-z-dilny-nove-komise/> (staženo 9. 12. 2021).

¹²⁹ „Aktualizace Státní energetické koncepce 2015“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, naposledy upraveno prosinec 2014, <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/52841/60959/636207/priloha006.pdf> (staženo 8. 12. 2021).

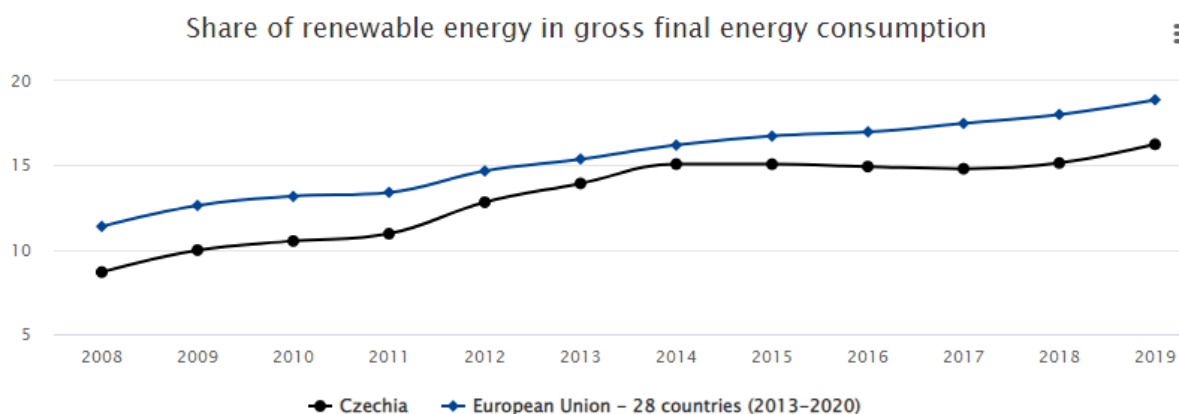
¹³⁰ Ibid.

¹³¹ „Uhelná komise navrhla ukončit využívání uhlí v roce 2038“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, naposledy upraveno 4. 12. 2020, <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/uhelna-komise-navrhla-ukoncit-vyuzivani-uhli-v-roce-2038--258311/> (staženo 8. 12. 2021).

¹³² „Návrh aktualizace energetické koncepce ČR má být za dva roky“, *Oenergetice*, 7. 3. 2021, <https://oenergetice.cz/energetika-v-cr/navrh-aktualizace-energeticke-koncepce-cr-ma-byt-za-dva-roky> (staženo 8. 12. 2021).

¹³³ „Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu“, Ministerstvo průmyslu a obchodu, naposledy upraveno 14. 1. 2020, <https://www.mpo.cz/cz/energetika/strategicke-a-koncepcni-dokumenty/vnitrostatni-plan-ceske-republiky-v-oblasti-energetiky-a-klimatu--252016/> (staženo 8. 12. 2021).

¹³⁴ „Vláda přijala energeticko-klimatický plán, podíl zelené energie poroste“, *Euroactiv*, 13. 1. 2020, <https://euractiv.cz/section/zivotni-prostredi/news/vlada-prijala-energeticko-klimaticky-plan-podil-zelene-energie-poroste/> (staženo 8. 12. 2021).

Příloha č.3 (použito z databáze Evropské komise)¹³⁵

Poměrně důležitou informací je to, že v současné době není jaderná energetika explicitně považována za čistý zdroj energie.¹³⁶ Pokud tento typ energie nebude mít zajištěn výjimku, pro český energetický mix by to mohlo mít fatální následky. Je však pravděpodobné, že jaderná energie bude v budoucnu mezi čisté zdroje zařazena.¹³⁷ Pro ČR je do budoucna jaderná energetika naprosto klíčová – minimálně z pohledu aktuální Státní energetické koncepce, ale i z pohledu aktuálně plánované dostavby jaderné elektrárny Dukovany.

Green Deal je komplexním plánem, který může změnit tvář celé Evropské unie včetně České republiky. Hlavním předpokladem je trvalé udržení klimatických podmínek na Zemi. Dovolím si tvrdit, že způsob, jakým stát k Zelené dohodě přistoupí a jak dobře se k plnění dlouhodobých cílů připraví, je zcela zásadní. I přes velkou nákladnost může ČR využít investiční a dotační programy, které mohou výrazným způsobem pomoci při transformaci a dekarbonizaci energetiky, ale i celého hospodářství. Včasné a transparentní plánování může rovněž přispět k hladšímu průběhu budoucích změn. Naopak jakékoliv odkládání či ignorování budoucích cílů může být ve výsledku mnohem dražší a může mít drastičtější průběh. K tomu je však zapotřebí shoda napříč politickým a společenským spektrem. Diskuze ve veřejném prostoru by tak mohla do debaty přinést více úhlů pohledů a názorů, v nichž by se odrazily politické cíle nebo třeba teritoriální potřeby regionů. Právě různorodost a pestrost názorů (ať už negativních či pozitivních) by měla být postavena na společném cíli, kterým je dlouhodobá udržitelnost klimatu planety Země, což je hlavní předpoklad Zelené dohody pro Evropu. O tom, jakým způsobem se k této problematice stavěli kandidáti do Poslanecké sněmovny ČR v předvolebních debatách ČT v roce

¹³⁵ „Share of renewable energy“, Evropská komise, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/european-semester-your-country/czech-republic/europe-2020-targets-statistics-and-indicators-czech-republic_en (staženo 8. 12. 2021).

¹³⁶ „Zasedání Evropské rady (12. prosince 2019)“, Evropská rada, naposledy upraveno 12. 9. 2019, https://www.consilium.europa.eu/media/41773/12-euco-final-conclusions-cs.pdf?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=Závěry+Evropské+rady%2C+12.+prosince+2019 (staženo 9. 12. 2021).

¹³⁷ „Evropská unie asi zařadí jadernou energii mezi čisté zdroje“, ČT24, 7. 11. 2021, <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3396784-evropska-unie-asi-zaradi-jadernou-energii-mezii-ciste-zdroje> (staženo 9. 12. 2021).

2021, pojednává další kapitola.

3 Sekuritizace Zelené dohody pro Evropu v předvolebních debatách České televize

Do předvolebních debat České televize byly přizvány ty strany, které měly podle průzkumu ČT reálnou šanci na získání poslaneckých mandátů v Parlamentu ČR. Jednalo se tedy o tyto strany nebo koalice: ANO, SPOLU, Piráti a STAN, SPD, KSČM, ČSSD a Přísaha. Koalice Trikolóra, Svobodní a Strana soukromníků byla přizvána pouze do závěrečné diskuze. Předvolební debaty v České televizi v roce 2021 byly rozděleny podle krajů a strany v nich zastupovali lídři krajských kandidátek. Tyto debaty byly následně zakončeny tzv. Superdebatou, ve které politické subjekty již reprezentovali celostátní lídři stran.

Témata předvolebních debat reflektovala aktuální problémy konkrétních krajů, ale také témata, která rezonovala napříč Českou republikou (pandemie COVID-19, dostupnost bydlení, inflace, Green Deal, atd.). Obsah debat se tedy v různých krajích lišil a například otázka dekarbonizace, Zelené dohody pro Evropu nebo obecně ochrana životního prostředí nebyla v některých debatách obsažena vůbec. Tyto debaty jsem v analýze záměrně vynechal – jednalo se konkrétně o Karlovarský kraj, Liberecký kraj, Pardubický kraj, Královehradecký kraj, Plzeňský kraj, Zlínský kraj, Středočeský kraj a Praha.

Pro účely analýzy předvolebních debat jsem použil metodu obsahové analýzy s kvalitativními a kvantitativními prvky. Nejdříve jsem analyzoval obsah výstupů jednotlivých politiků a následně jsem v dílčím závěru ke každé debatě popsal, jak se řečníci k tématu dekarbonizace stavěli. Zaměřil jsem se zejména na to, zda zaujímali vůči danému tématu pozitivní či negativní postoj, zda se dopouštěli sekuritizace, případně jaké hrozby a rizika v souvislosti s dekarbonizací zmiňovali. V souhrnné tabulce jsem se pokusil přehledným způsobem znázornit stanoviska a hlavní argumenty jednotlivých politických uskupení. V závěru praktické části nabízím vlastní interpretaci získaných dat a odpovídám na výzkumnou otázku.

3.1 Předvolební debata s lídry v Kraji Vysočina

Jedním z témat, ke kterému se kandidáti do Poslanecké sněmovny museli v debatě vyjádřit, byl možný budoucí zákaz výroby spalovacích motorů, což je součástí plánu uhlíkové neutrality. Moderátorka Světlana Witowská zahájila diskusi citací Andreje Babiše: „*My nebudeme souhlasit, aby došlo k zakazu prodeje aut se spalovacími motory, my nemůžeme nadiktovat tady, co vymysleli zelení fanatici v Evropském parlamentu.*“¹³⁸ Následně byl položen dotaz ve smyslu, zdali s tímto výrokem někdo nesouhlasí. Nikdo z přítomných kandidátů se vůči uvedené citaci neohradil, i když jednotlivé

¹³⁸ „Přímý přenos předvolební debaty České televize – diskuse sedmi lídrů kandidátek v kraji Vysočina“, ČT24, 15. 9. 2021, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14311626553-volby-2021/221411033330915/>, (1:36:03–1:36:20).

argumentace byly korigovány.

ČSSD: Lídr sociálních demokratů Jiří Běhounek argumentoval zvýšením poptávky po elektrické energii v případě, že bude zakázán prodej spalovacích motorů. Rovněž zaznělo, že Česká republika nemá náhradu za energii vyrobenou z uhlí, takže je potřeba postupovat opatrně. Byl také uveden příklad Německa, které se potýkalo s energetickým deficitem z důvodu horších povětrnostních podmínek. Stanovení pevného termínu zákazu prodeje automobilů se spalovacím motorem v roce 2035 představitel ČSSD nepovažuje za správné a budoucnost automobilů by podle něj měla být ponechána samotnému vývoji.¹³⁹

SPOLU: Představitel koalice SPOLU Vít Kaňkovský se vymezil pouze vůči explicitní formě výroku Andreje Babiše, se samotným obsahem však souhlasil. Jeho hlavním argumentem bylo, že automobilový průmysl je naprosto zásadní pro českou ekonomiku a má velmi výrazný vliv na nezaměstnanost, která by se kvůli zákazu prodeje spalovacích motorů mohla zvýšit. Jako další rizika byly zmíněny nejistý vývoj baterií a nedostatečná elektrická síť k napájení elektromobilů.¹⁴⁰

SPD: Lídr kandidátky SPD Radek Koteň hned v úvodu televizní debaty nevybíravým způsobem zkritizoval Evropskou unii jako celek a zdůraznil, že SPD bude prosazovat referendum o vystoupení z EU. Velmi ostře se vymezil vůči Green Deal a zákazu spalovacích motorů. Zelenou dohodu pro Evropu označil za ekoterorismus, který zapříčiní globální chudnutí. Dále zkritizoval emisní povolenky, které jsou podle něj hlavním důvodem zdražování energií.¹⁴¹

Přísaha: Karolína Kubisková, která zastupovala hnutí Přísaha, uznala, že Green Deal a snižování emisí skleníkových plynů jsou důležitou agendou, ale zákaz výroby spalovacích motorů nesmí v žádném případě omezit pohyb občanů ani chod ekonomiky. Na konkrétní otázku, zda by byla pro zákaz výroby spalovacích motorů, argumentovala vyhýbavou odpovědí, v níž sice připustila budoucnost elektromobilů, ale zároveň se vyslovila proti zákazu výroby spalovacích motorů.¹⁴²

Piráti a STAN: Lídryně kandidátky Piráti a STAN Blanka Lednická ve svém výstupu řekla, že nechce zakázat spalovací motory. Zároveň upozornila na to, že automobilky s koncem výroby spalovacích motorů v roce 2035 počítají a uzpůsobují tomu dlouhodobou strategii a tím pádem by automobilový průmysl ohrožený být neměl.¹⁴³

ANO: Zástupce hnutí ANO Drahoš Ryba argumentoval tím, že je potřeba podporovat ekologii vycházející ze zdravého rozumu. Uvedl, že není možné přejít na elektromobily v roce 2035 z důvodu, že Česká republika nebude schopná vyrobit dostatečné množství elektrické energie, zejména protože v dané době již nebudou v provozu uhelné elektrárny, a hrozil by tak výrazný energetický deficit. Ryba

¹³⁹ Ibid., (1:36:40–1:37:27).

¹⁴⁰ Ibid., (1:37:28–1:38:26).

¹⁴¹ Ibid., (1:38:33–1:39:25).

¹⁴² Ibid., (1:39:30–1:40:47).

¹⁴³ Ibid., (1:40:48–1:41:14).

rovněž zmínil, že by se neupínal pouze k elektromobilům, ale že je třeba hledat i jiné alternativní pohony.¹⁴⁴

KSČM: Josef Zahradníček, kandidující za KSČM, zmínil, že odborníci by měli vysvětlit, jaká je uhlíková stopa při výrobě elektromobilů a aut se spalovacím motorem, a na základě toho by se mělo rozhodovat. Zahradníček rovněž prohlásil, že pro Českou republiku se i po roce 2035 budou spalovací motory nadále vyrábět, protože jinak to výrazně poškodí ekonomiku a energetickou soběstačnost ČR. Moderátorka pořadu zmínila, že program KSČM prezentuje vodík jako možné alternativní palivo. Zahradníček však neznal na odpověď na otázku, kolik je plnicích vodíkových stanic v ČR.¹⁴⁵

Dílčí závěr: V této debatě byla problematika dekarbonizace definována plánovaným koncem výroby spalovacích motorů v roce 2035. Všichni zástupci politických stran se vyslovili proti tomuto zákazu. Pro většinu kandidátů představuje konec spalovacích motorů ekonomickou hrozbu (vysoká pořizovací cena elektromobilu, možné budoucí problémy automobilek a s tím spojená nezaměstnanost nebo ztráta energetické soběstačnosti). Nejvýraznějším a nejhlasitějším kritikem konce spalovacích motorů byl kandidát za SPD Radek Koteš, jenž označil celou nízkouhlíkovou iniciativu za zelené šílenství, které představuje pro Českou republiku ekonomickou, energetickou a společenskou hrozbu. Pro nikoho z přítomných lídrů konec spalovacích motorů nepředstavoval výzvu nebo příležitost. Pouze kandidátka za koalici Piráti a STAN uvedla, že pro automobilový průmysl tato problematika znamená jistou budoucnost, přesto by však návrh na konec spalovacích motorů k roku 2035 nepodpořila.

3.2 Předvolební debata s lídry Olomouckého kraje

Životní prostředí bylo jedním z témat, které se objevilo v předvolební debatě kandidátů Olomouckého kraje, a tato problematika dostala v diskusi poměrně velký prostor. Hlavní body tématu životního prostředí byly: Green Deal a s ním spojená dekarbonizace nebo elektromobilita a dále také ochrana vody.¹⁴⁶

ANO: Kandidátovi za hnutí ANO Ladislavu Oklešťkovi položil moderátor Jakub Železný otázku: „*Jakým způsobem chce vaše strana snížit vypouštění emisí skleníkových plynů, k čemuž se ve svém programu zavázala v rámci plnění závazků Pařížské dohody a evropské legislativy?*“¹⁴⁷ Okleštek odpovídal velice široce, přičemž uvedl, že je potřeba počkat na konkrétní závěry Zelené dohody, ze kterých vyplyne, jaká opatření budou následně uplatněna. Dále zmínil, že ANO podporuje snižování emisí zejména v případě továren a motorových vozidel, což v pokračující diskusi svým způsobem vyvrátil, když uvedl, že není pro konec výroby spalovacích motorů.¹⁴⁸ Právě budoucnost elektromobility

¹⁴⁴ Ibid., (1:40:30–1:42:48).

¹⁴⁵ Ibid., (1:42:58–1:43:43).

¹⁴⁶ Pozn. Problematika ochrany vody není předmětem této práce, proto není v analýze obsažena.

¹⁴⁷ „Přímý přenos předvolební debaty České televize – diskuse sedmi lídrů kandidátek v Olomouckém kraji“, ČT24, 22. 9. 2021, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14311626553-volby-2021/221411033330922/>, (14:20–14:32).

¹⁴⁸ Ibid., (14:35–15:40).

považuje za „evropské šílenství“, přičemž elektromobilita podle něj není špatná, ale měla by být implementována v rozumné míře, a to hlavně z ekonomických důvodů.¹⁴⁹

SPOLU: Zástupce koalice SPOLU Marian Jurečka nejprve zkritizoval ANO a jejich vládní koalici za to, že v případě energetických úspor a podpory obnovitelných zdrojů nebylo schváleno v podstatě nic, a dodal, že právě podpora úspor a obnovitelných zdrojů je klíčová pro budoucí nízkouhlíkovou energetiku ČR. Rovněž zdůraznil, že ČEZ by měl mnohem více investovat v ČR do budoucnosti obnovitelných zdrojů.¹⁵⁰ Green Deal Jurečka vnímal v debatě pozitivně. Elektromobilitu považoval za významnou příležitost a její budoucnost za součást technologické evoluce, ze které ČR může benefitovat.¹⁵¹

Přísaha: Zástupce hnutí Přísaha Václav Vévoda považoval Zelenou dohodu za nevyhnutelnou a apeloval na to, že ČR by se na ní měla co nejlépe připravit. Obecně s tímto trendem nemá zásadní problém, zkritizoval však kotlíkové dotace, které sice pomáhají vyměnit staré kotle za novější, ale podporují princip spalování fosilních paliv.¹⁵² Budoucnost elektromobility Václav Vévoda ve svém výstupu taktéž neztracoval, zmínil však možné ekonomické riziko v podobě dotací, které můžou ceny nových vozů významně zvyšovat.¹⁵³

Piráti a STAN: Kandidát za koalici Piráti a STAN Tomáš Müller, podobně jako Marian Jurečka, zkritizoval vládní koalici za nedostatečnou iniciativu v případě nízkouhlíkové energetiky.¹⁵⁴ Tomáš Müller se ke Green Deal stavěl pozitivně bez větších výhrad. Nepřál by si sice absolutní konec spalovacích motorů, ale za možné riziko považuje, že pokud by Evropa automobilový průmysl netransformovala, hrozil by import levných elektroaut z Číny, která vývoj svého automobilového průmyslu směřuje právě na elektromobilitu. Budoucnost elektromobility považuje více za příležitost než hrozbu.¹⁵⁵

KSČM: Lídr kandidátky KSČM Ludvík Šulda zmínil, že je nutné podpořit obnovitelné zdroje, ale zároveň upozornil na ekonomické riziko, které je spojeno právě s obnovitelnými zdroji. Jako příklad uvedl Německo a jejich solární boom, který má podle něj přímý vliv na rostoucí ceny energií v České republice. Rovněž uvedl, že energetický mix musí být vyvážený, a zdůraznil význam jaderné energie v ČR. Dále zazněl argument, že vyřazení ruské společnosti Rosatom z výběrového řízení na dostavbu JE Dukovany bylo chybou, neboť pro Českou republiku nepředstavovala bezpečnostní riziko. Na toto tvrzení reagovali Marian Jurečka a Tomáš Müller, kteří to naopak považovali za velmi významné riziko.¹⁵⁶ Ve svém dalším výstupu Šulda zkritizoval budoucnost elektromobility s tím, že poškodí český

¹⁴⁹ Ibid., (33:10–34:20).

¹⁵⁰ Ibid., (16:58–17:50).

¹⁵¹ Ibid., (35:59–37:34).

¹⁵² Ibid., (19:09–20:33).

¹⁵³ Ibid., (30:20–31:19).

¹⁵⁴ Ibid., (20:55–21:34).

¹⁵⁵ Ibid., (34:29–35:57).

¹⁵⁶ Ibid., (21:43–24:50).

automobilový průmysl a pro životní prostředí nebude mít velký význam, neboť zdrojem energie těchto aut budou stále z většiny uhelné elektrárny.¹⁵⁷

SPD: Radim Fiala označil Green Deal za zelenou a „málotratnou“ ideologii, která bude pro ČR velmi nákladná. Rovněž uvedl, že to bude znamenat destrukci českého hospodářství, energetickou a potravinou krizi. Konec uhelných elektráren označil za riziko, pokud nebudou nahrazeny jiným energetickým zdrojem. Jakým zdrojem by tyto elektrárny měly být nahrazeny, však dále nevedl.¹⁵⁸ Velmi negativně se taktéž vyjádřil k elektromobilitě zejména z pohledu vysoké pořizovací ceny a zmínil také zvýšenou energetickou poptávku, kterou Česká republika nebude schopná zajistit.¹⁵⁹

ČSSD: Lídr kandidátky ČSSD uvedl, že ochrana klimatu a životního prostředí je velice důležitou agendou, zároveň však upozornil na možný energetický deficit, který bude následovat v případě, že ČR nebude mít náhradu za energii získanou spalováním fosilních paliv. Odstavení uhelných elektráren bez adekvátní alternativy považuje za významné ekonomické riziko.¹⁶⁰ Elektromobilitu Ladislav Hynek prezentoval jako výborný technologický pokrok, který má významné benefity pro životní prostředí, zmínil však také, že pokud by elektromobily byly většinovým dopravním prostředkem, bude energetická rovnováha ČR ohrožena.¹⁶¹

Dílčí závěr: V této debatě se kandidáti k tématu Green Deal vyjádřili různorodě. Podobně jako v předchozí diskusi zazněla kritika a byla zmíněna některá rizika (ekonomická, energetická nebo společenská). Zazněl však i argument, že v případě nedostatečné připravenosti na konec spalovacích motorů může nastat ekonomická hrozba v podobě importu levných elektromobilů z Číny (Piráti a STAN). Riziko, či případná hrozba, tedy může hrozit i v případě nečinnosti. V této debatě se některé strany a koalice stavěly vůči Zelené dohodě rozdílně oproti diskusi v kraji Vysočina (Piráti – STAN, SPOLU, Přísaha). Marian Jurečka vnímá Green Deal jako příležitost pro ČR. Podobně se vyjádřil i kandidát za Piráty a STAN a konstruktivní pohled měl i zástupce hnutí Přísaha Václav Vévoda. Kritická rétorika přetrvávala u lídrů stran ANO, SPD, ČSSD a KSČM. Nejčastějším rizikem, které bylo zmiňováno, je riziko ekonomické. Opakoval se argument, že pokud se odstaví uhelné elektrárny bez náhrady, bude to znamenat energetický deficit a vážné ekonomické problémy. V diskusi však chyběly věcné připomínky, jakým způsobem by se tyto tradiční energetické zdroje mohly nahradit a minimalizovat tím možná rizika či hrozby.

3.3 Předvolební debata s lidry Ústeckého kraje

Problematika dekarbonizace nebyla v této předvolební diskusi primárním tématem. Začátek debaty však zahrnoval volby do Německého spolkového sněmu, které se konaly 26. září 2021. Diskutující se měli

¹⁵⁷ Ibid., (31:23–33:07).

¹⁵⁸ Ibid., (25:01–26:23).

¹⁵⁹ Ibid., (28:00–30:14).

¹⁶⁰ Ibid., (26:30–27:08).

¹⁶¹ Ibid., (37:35–38:33).

vyjádřit k tomu, jakým způsobem mohou tyto volby ovlivnit česko-německé vztahy.

Lídr kandidátky ANO varoval před možnou výhrou levicové koalice (Zelení a SPD), která by ještě více zesílila „zelené šílenství“ a vedla by ke zdražování elektrické energie a dalšímu omezování jaderné energie.¹⁶² Obdobné obavy vyjádřil Jaroslav Komínek (KSČM), který uvedl, že budoucí německá vláda bude mít významný vliv na vývoj energetiky a elektromobility. Proces dekarbonizace rovněž označil za „zelené šílenství“, které bude mít velký sociální dopad na Českou republiku.¹⁶³

Ostatní řečníci německé volby a budoucí česko-německé vztahy s energetikou nebo dekarbonizací nespojovali. Nutno podotknout, že problematika dekarbonizace by v této diskuzi zasloužila mnohem větší prostor, neboť tento uhelný region bude v budoucnu pravděpodobně výrazně poznamenán uzavíráním uhelných elektráren. Tento kraj bude rovněž jedním z hlavních beneficentů v rámci Fondu spravedlivé transformace.¹⁶⁴ Hlavními tématy této diskuze však byl způsob řešení pandemie COVID-19, problematika exekucí a bytová otázka.

3.4 Předvolební debata s lídry Jihomoravského kraje

Hlavními tématy této předvolební debaty byla rostoucí inflace, zadlužení České republiky, soudní systém a životní prostředí. Životní prostředí bylo diskutováno zejména v kontextu Zelené dohody. Diskuze měla poměrně agresivní rétoriku, a to zejména ze strany lídryně ANO Aleny Schillerové a Petra Fialy, kandidujícího za koalici SPOLU.

ANO: Alena Schillerová na dotaz moderátorky, zda Andrej Babiš v případě Zelené dohody nehraje jinou roli v České republice a Evropské unii, reagovala tak, že Andrej Babiš se snažil vybojovat co nejlepší podmínky pro ČR, a zároveň a také zmínila, že pokud by Andrej Babiš nevyjednával dostatečně razantně, přišla by Česká republika o možnost jaderné energetiky jako čistého zdroje energie, což by mělo fatální dopad na český průmysl a občany. Tento argument byl následně oponován všemi dalšími kandidáty, kteří zmínili, že Andrej Babiš jadernou energetiku jako čistý zdroj neprosadil. Schillerová dále pokračovala, že Andrej Babiš, který zastupoval Českou republiku na evropských jednáních, odmítl konec spalovacích motorů a bezemisní dopravu v roce 2050, ale také uvedla, že musel přistoupit na jistý kompromis, díky kterému ČR může získat 250 miliard Kč z modernizačního fondu. O jaký kompromis se jednalo, však dále nevedla.¹⁶⁵ Vystoupení Aleny Schillerové bylo spíše jakousi snahou o obhajování

¹⁶² „Přímý přenos předvolební debaty České televize – diskuse sedmi lídrů kandidátek v Ústeckém kraji“, 24.9.2021, ČT24, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14311626553-volby-2021/221411033330924/>, (2:00–3:07).

¹⁶³ Ibid., (7:28–8:42).

¹⁶⁴ „Ústecký kraj je zase o krok blíže k transformaci regionu“, Ústecký kraj, naposledy upraveno 1. 7. 2021, <https://www.kr-ustecky.cz/ustecky-kraj-je-zase-o-krok-blize-k-transformaci-regionu/d-1757947> (staženo 25. 11. 2021).

¹⁶⁵ „Přímý přenos předvolební debaty České televize – diskuse sedmi lídrů kandidátek v Jihomoravském kraji“, ČT24, 27. 9. 2021, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14311626553-volby-2021/221411033330927/>, (1:33:00–1:34:22).

kroků Andreje Babiše a samotný význam Zelené dohody v něm v podstatě nekomentovala.

SPOLU: Koalici SPOLU v této debatě zastupoval Petr Fiala, který reagoval na vystoupení Aleny Schillerové a uvedl, že Česká republika potřebovala vyjednat jádro jako čistý zdroj energie, což se Babišovi nepovedlo. Nepřímo tím odkazoval na závěr Evropské rady z prosince 2019¹⁶⁶, která sice dává členským státům možnost vlastního energetického mixu, kam teoreticky (v případě výjimky) jádro patřit může, ale není zde uvedeno, že jadernou energii lze považovat za čistý zdroj energie.¹⁶⁷ Petr Fiala se vyslovil proti konci spalovacích motorů, zejména z důvodu vysokých pořizovacích nákladů, které by mohly způsobit, že automobil se pro běžného občana stane nedostupnou komoditou.¹⁶⁸

Piráti a STAN: Radek Holomčík uvedl, že Česká republika přistoupila na Green Deal bez výhrad a bez jakýkoliv výjimek, čímž reagoval na předchozí výstup Aleny Schillerové.¹⁶⁹ Vyslovil se sice proti úplnému zákazu spalovacích motorů, avšak uvedl, že trend automobilek je nezastavitelný a Česká republika by se na to měla co nejlépe připravit. Dále zmínil, že ekonomická hrozba může nastat v případě nečinnosti v rámci ochrany klimatu, neboť v budoucnosti planeta Země může čelit daleko horším klimatickým hrozbám, což bude stát několikanásobně více peněz než současná navrhovaná opatření.¹⁷⁰ Svým způsobem se tak držel konzistentních názorů ostatních lídrů kandidátky Piráti a STAN.

KSČM: Lídr kandidátky KSČM Ivo Pojezný se vyslovil explicitně proti Zelené dohodě. Odkazoval se na průmyslovou tradici ČR s tím, že tato iniciativa Českou republiku významně poškodí, a to hlavně ekonomicky. Jeho výstup mířil zejména na konec uhelných elektráren a také na budoucnost elektromobility, kterou považuje za nesmyslnou.¹⁷¹ K elektromobilitě se pak Ivo Pojezný ještě vrátil v dalším výstupu, ve kterém zmínil, že pokud by elektromobilita úplně nahradila automobily se spalovacím motorem, instalovaný výkon českých elektráren by na to nestačil. Dále dodal, že Česká republika není hlavním znečišťovatelem životního prostředí, proto nevidí smysl v zákazu spalovacích motorů. Apeloval také na vysoké ceny elektromobilů, které budou pro většinu občanů nedostupné.¹⁷²

SPD: Jan Hrnčíř zmínil, že Andrej Babiš odsouhlasil zvýšení cen emisních povolenek a zároveň podpořil Green Deal, což je podle něj hlavním důvodem zvyšování cen energií. Zároveň upozornil na to, že Andrej Babiš musí odmítnout na Evropské radě zavedení uhlíkové daně, která by pro Českou republiku znamenala další enormní zdražení.¹⁷³ Hrnčíř ve svém následném výstupu opět zmínil finanční

¹⁶⁶ „Zasedání Evropské rady (12. prosince 2019)“, Evropská rada, naposledy upraveno 12. 9. 2019, https://www.consilium.europa.eu/media/41773/12-euco-final-conclusions-cs.pdf?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=Závěry+Evropské+rady%2C+12.+prosinec+2019, odst. č. 6, (staženo 9. 12. 2021).

¹⁶⁷ „Přímý přenos předvolební debaty České televize – diskuse sedmi lídrů kandidátek v Jihomoravském kraji“, ČT24, 27. 9. 2021, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14311626553-volby-2021/221411033330927/>, (1:34:30–1:35:15).

¹⁶⁸ Ibid., (1:42:07–1:42:56).

¹⁶⁹ Ibid., (1:35:22–1:35:27).

¹⁷⁰ Ibid., (1:41:09–1:42:06).

¹⁷¹ Ibid., (1:35:38–1:36:42).

¹⁷² Ibid., (1:43:29–1:45:16).

¹⁷³ Ibid., (16:25–17:41).

dopady na běžného občana a také to, že „zelené šílenství“ je třeba zastavit.¹⁷⁴

ČSSD: Roman Onderka nadnesl důležitost českého předsednictví v Radě EU v roce 2022, které může být příležitostí pro vyjednání jádra jako čistého zdroje energie.¹⁷⁵ Lídr kandidátky ČSSD dále uvedl, že Zelená dohoda by neměla být a priori dehonestována, neboť jde primárně o ochranu životního prostředí. I když se vymezil vůči konci spalovacích motorů, uvedl, že je pořád možnost vyjednat lepší podmínky pro ČR, ale nemá smysl za každou cenu vzdorovat.¹⁷⁶

Přísaha: Robert Šlachta ve svém výstupu řekl, že pro Přísahu je ochrana životního prostředí důležitým tématem, nesmí však dojít k ohrožení ekonomiky České republiky, což Zelená dohoda může způsobit. Dodal také, že klíčovou roli v budoucnosti české energetiky bude hrát dostavba jaderných bloků. Rovněž se vyjádřil negativně vůči konci spalovacích motorů, což Šlachta považuje za „diktát z Evropské unie“.¹⁷⁷

Dílčí závěr: Téma životního prostředí a Zelené dohody se ve velké míře neslo v duchu, co prosadil a neprosadil Andrej Babiš v Evropské radě. V souvislosti se Zelenou dohodou opět zazněla kritika konce spalovacích motorů, což většina řečníků považovala zejména za ekonomické a společenské riziko. Pouze u kandidátů za Piráty a STAN a ČSSD zaznělo, že Green Deal je výzva a hrozbu může představovat naopak naše nepřipravenost. Všichni kandidáti se shodli na tom, že klíčovým aspektem pro budoucnost české energetiky bude jaderná energie, která musí být vyjednána na evropské půdě jako čistý energetický zdroj. Nejhlasitějšími odpůrci Zelené dohody v této debatě byli lídři kandidátek SPD a KSČM.

3.5 Předvolební debata s lídry Moravskoslezského kraje

Hlavními tématy této předvolební debaty měly původně být: korupce, průmysl, podpora podnikání a energetika. Pro téma energetiky v této televizní diskuzi však zbylo pouze omezené množství času v úplném závěru. Moderátor Martin Řezníček vznesl dotaz: „*Jakým způsobem je možné reagovat na zvyšující se ceny energií?*“¹⁷⁸ I když jednotliví kandidáti měli velice limitovaný prostor k reakci, v mnohých případech došlo na sekuritizaci Zelené dohody.

Lubomír Zaorálek (ČSSD) kritizoval zejména to, že s elektrickou energií se obchoduje jako se zbožím na mezinárodní burze, a Česká republika tak nemůže vnitrostátně regulovat ceny. Zelenou dohodu a její důsledky však nezmínil.¹⁷⁹ Ivo Vondrák (ANO) dával zdražování elektrických energií do přímé souvislosti se Zelenou dohodou a jako jediné možné řešení uvedl nutnou energetickou soběstačnost

¹⁷⁴ Ibid., (1:46:08–1:47:00).

¹⁷⁵ Ibid., (1:38:44–1:39:49).

¹⁷⁶ Ibid., (1:45:20–1:46:07).

¹⁷⁷ Ibid., (1:39:52–1:40:40).

¹⁷⁸ „Přímý přenos předvolební debaty České televize – diskuse sedmi lídrů kandidátek v Moravskoslezském kraji“, ČT24, 29. 9. 2021, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14311626553-volby-2021/221411033330929/>, (1:49:30–1:49:45).

¹⁷⁹ Ibid., (1:49:47–1:50:57).

ČR.¹⁸⁰ Zbyněk Stanjura (SPOLU) uvedl, že příčinou zdražování energií je stažení značného množství emisních povolenek z emisního trhu, Green Deal však nekomentoval.¹⁸¹ Tomio Okamura (SPD) pejorativním způsobem zdůraznil, že za zdražování energií může Green Deal a Evropská unie. Zároveň dodal, že ČR musí odmítnout zákaz spalovacích motorů kvůli vysokým pořizovacím nákladům na elektromobily.¹⁸² Leo Luzar (KSČM) řekl, že by společnost ČEZ měla být stoprocentně státní, a zmínil nutnost znárodnění této společnosti, což by následně umožnilo regulovat ceny elektrické energie uvnitř státu. K Zelené dohodě se nevyjádřil.¹⁸³ Jiří Komárek z Přísahy rovněž o Zelené dohodě nemluvil, upozornil však na důležitost „nerozkradení Fondu pro spravedlivou transformaci“. Lékem na zdražování cen energií je podle Komárka vybudovat jednotný regulační úřad a také podpořit vědu a výzkum.¹⁸⁴ Posledním řečníkem byl Lukáš Černohorský (Piráti a STAN), který upozornil na to, že Green Deal nemůže za zdražování cen, ale Vladimír Putin a plánované spuštění plynovodu Nord Stream 2.¹⁸⁵

Dílčí závěr: V této debatě se v úplném závěru řečníci vyjadřovali k rostoucím cenám energií, přičemž z úst představitelů ANO a SPD byla za viníka tohoto trendu označena Zelená dohoda. Tomio Okamura dále uvedl, že je třeba odmítnout zákaz aut se spalovacími motory, což v podstatě vůbec nesouviselo s kontextem otázky. Ostatní řečníci Zelenou dohodu nebo dekarbonizaci v kontextu se zdražováním cen energií nezmínili. Vyřčena tedy byla energetická a ekonomická rizika. Pozitivně se o Green Deal vyjádřil Lukáš Černohorský (Piráti a STAN), respektive uvedl, že za zdražování nemůže Green Deal, ale plánované spuštění plynovodu Nord Stream 2.

3.6 Superdebata

Poslední předvolební diskuzí byla Superdebata, která se konala 6. října 2021. Vyjma témat o zdražování potravin, bydlení nebo daní došlo i na problematiku klimatu. Řečníci se vyjadřovali k otázkám týkajícím se elektromobility a možného konce spalovacích motorů. Svým způsobem byly výstupy jednotlivých kandidátů podobné jako v předchozích debatách. K této debatě byla navíc přizvána i lídryně Trikolóry, Svobodných a Strany soukromníků Zuzana Majerová Zahradníková.

Petr Fiala (SPOLU) zůstal ve svém názoru na elektromobilitu konzistentní a opět zmínil ekonomické dopady na obyvatele.¹⁸⁶ Vít Rakušan (PIRÁTI a STAN) nekritizoval samotnou elektromobilitu, ale o pevném termínu konce spalovacích motorů by nadále vedl jednání.¹⁸⁷ Tomio Okamura (SPD) téměř identicky jako ve své přechozí debatě zkritizoval Green Deal a budoucnost elektromobility a zdůraznil

¹⁸⁰ Ibid., (1:51:16–1:51:34).

¹⁸¹ Ibid., (1:51:36–1:52:50).

¹⁸² Ibid., (1:52:51–1:53:28).

¹⁸³ Ibid., (1:53:30–1:53:53).

¹⁸⁴ Ibid., (1:53:55–1:54:04).

¹⁸⁵ Ibid., (1:54:06–1:54:56).

¹⁸⁶ „Superdebata“, ČT24, 29. 9. 2021, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14311626553-volby-2021/221411033171007-superdebata-ceske-televize/> (1:11:40–1:12:33).

¹⁸⁷ Ibid., (1:12:43–1:13:25).

zejména negativní ekonomické a energetické dopady, které by z toho mohly plynout.¹⁸⁸

Robert Šlachta (Přísaha) mluvil pouze o vztazích EU a ČR. K samotné elektromobilitě a Green Deal se nevyjádřil.¹⁸⁹ Zuzana Majerová Zahradníková (Trikolóra) zmínila, že je potřeba odstoupit od Zelené dohody. To je podle ní jedinou cestou, jak se vyhnout jistým ekonomickým a energetickým problémům ČR.¹⁹⁰ Vojtěch Filip (KSČM) varoval před zhroucením elektrické soustavy v případě hromadného dobíjení vozů.¹⁹¹ Jan Hamáček (ČSSD) zdůraznil, že o budoucnosti elektromobility rozhodnou samy evropské automobilky, ale zároveň připustil, že trh se spalovacími motory by měl být zachován, přičemž hlavním důvodem je podle něj negativní ekonomický a společenský dopad na ČR.¹⁹² Andrej Babiš (ANO), podobně jako v debatě v Ústeckém kraji, slovně zaútočil na Zelenou dohodu a možné ukončení výroby spalovacích motorů. Následně mu oponoval Petr Fiala, který podobně jako v debatě Jihomoravského okraje zmínil, že Andrej Babiš schválil tuto dohodu, ale nevyjednal žádné konkrétní výjimky a jeho vláda nevydala žádné doporučující stanovisko. Debatu ukončil Vít Rakušan, který rovněž zkritizoval Andreje Babiše za nedostatečnou akceschopnost při vyjednávání podmínek a dále uvedl, že pro Českou republiku může být výzvou blížící se evropské předsednictví, kde se nabízí šance podmínky ještě upravit.¹⁹³

Dílčí závěr: Poslední televizní debata v České televizi nepřinesla v zásadě žádné nové argumenty v postoji vůči elektromobilitě a potažmo Zelené dohodě. V této debatě byla poprvé zastoupena koalice Trikolóry, Svobodných a Strany soukromníků, kterou reprezentovala její lídryně Zuzana Majerová Zahradníková. Její postoj vůči elektromobilitě byl, podobně jako v případě SPD, protestní. U obou řečníků byla sekuritizace ze všech účastníků debaty nejvíce vyostřená. U ostatních řečníků šlo pozorovat spíše konzistentní názory s mírnými nuancemi v porovnání s předchozími televizními debatami.

¹⁸⁸ Ibid., (1:13:32–1:14:42).

¹⁸⁹ Ibid., (1:14:52–1:15:25).

¹⁹⁰ Ibid., (1:15:30–1:16:18).

¹⁹¹ Ibid., (1:16:33–1:16:54).

¹⁹² Ibid., (1:17:12–1:18:20).

¹⁹³ Ibid., (1:18:30–1:21:25).

TV debata	Vysočina	Olomoucký	Ústecký	Jihomoravský	Moravskoslezský	Superdebata
Téma	Elektromobilita	Green Deal	Německé volby	Green Deal	Ceny energií	Elektromobilita
ČSSD	Energetické riziko Hlavní argument: <i>Energetický deficit</i>	Energetické riziko Ekonomické riziko Hlavní argument: <i>Energetický deficit.</i>	Téma voleb do Německého spolkového sněmu nespojováno s Green Deal	Pozitivní přístup Hlavní argument: <i>Zelená dohoda by neměla být a priori dehonestována</i>	Téma vysokých cen energií nespojováno s Green Deal, ale s obchodováním energií na burze	Ekonomické riziko Společenské riziko Hlavní argument: <i>Vysoká pořizovací cena, společenský dopad na společnost</i>
ANO	Energetické riziko Hlavní argument: <i>Energetický deficit</i>	Ekonomické riziko Hlavní argument: <i>Vysoká cena elektromobilů</i>	Ekonomické riziko Energetické riziko Hlavní argument: <i>Zdražování cen energií, omezování JE</i>	Pozitivní přístup Hlavní argument: <i>Ekonomický benefit z modernizačního fondu</i>	Energetické riziko Hlavní argument: <i>Klíčem ke zlevnění je energetická soběstačnost</i>	Ekonomické riziko Hlavní argument: <i>Vysoká pořizovací cena, „zelené šilenství“</i>
SPOLU	Energetické riziko Společenské riziko Ekonomické riziko Hlavní argument: <i>Zaměstnanost v automobilovém průmyslu, nedostatečná elektrická síť, vysoká pořizovací cena</i>	Ekonomické riziko v případě nečinnosti Hlavní argument: <i>Podpora OZE, podpora elektromobilů a jejich vývoj</i>	Téma voleb do Německého spolkového sněmu nespojováno s Green Deal	Ekonomické riziko Hlavní argument: <i>Vysoká pořizovací cena elektromobilů</i>	Téma vysokých cen energií nespojováno s Green Deal, ale s emisním obchodováním	Ekonomické riziko Hlavní argument: <i>Vysoká pořizovací cena elektromobilů</i>
PIRÁTI a STAN	Neutrální přístup Hlavní argument: <i>Není pro konec spalovacích motorů, trh však rozhodne sám</i>	Ekonomické riziko v případě nečinnosti Hlavní argument: <i>Import levných elektromobilů z Číny v případě nečinnosti</i>	Téma voleb do Německého spolkového sněmu nespojováno s Green Deal	Environmentální a ekonomické riziko v případě nečinnosti Hlavní argument: <i>V případě nečinnosti bude Země čelit mnohem horším klimatickým změnám a jejich náprava bude stát mnohonásobně více</i>	Politická hrozba: Negace tvrzení, že za zdražování může Green Deal. Hlavní argument: <i>Za zdražování energií může Vladimir Putin a plánované spuštění plynovodu Nord Stream 2</i>	Neutrální přístup Hlavní argument: <i>Není pro konec spalovacích motorů, ale o pevném termínu by nadále vedl jednání</i>
KSČM	Ekonomické riziko Energetické riziko Hlavní argument: <i>Energetický deficit.</i>	Ekonomické riziko Energetické riziko Hlavní argument: <i>OZE jako ekonomické riziko – příklad Německa, kritika vyražení ROSATOM z tendru Dukovany</i>	Energetické riziko Ekonomické riziko Společenské riziko Hlavní argument: <i>Energetická nesoběstačnost, zdražování energií, sociální dopad na ČR</i>	Ekonomické riziko Energetické riziko Hlavní argument: <i>Vysoká pořizovací cena elektromobilů, energetický deficit</i>	Téma vysokých cen energií nespojováno s Green Deal, klíčem ke zlevnění je znárodnění společnosti ČEZ	Energetické riziko Hlavní argument: <i>Zhroutil elektrické soustavy v případě vyšší poptávky během nabíjení</i>
SPD	Ekonomické riziko Politické riziko Hlavní argument: <i>Ztráta suverenity, zdražování energií, Referendum o vystoupení z EU</i>	Ekonomické riziko Energetické riziko Environmentální riziko Hlavní argument: <i>Destrukce ekonomiky, energetický deficit, potravinová krize</i>	Téma voleb do Německého spolkového sněmu nespojováno s Green Deal	Ekonomické riziko Energetické riziko Hlavní argument: <i>Zdražování energií, energetická soběstačnost</i>	Ekonomické riziko Hlavní argument: <i>Zdražování energií, vysoká pořizovací cena elektromobilů (nesouviselo s tématem)</i>	Ekonomické riziko Energetické riziko Hlavní argument: <i>Zdražování energií, energetická soběstačnost</i>
Přísaha	Neutrální stanovisko Hlavní argument: <i>Není pro konec spalovacích motorů, pokud nebude narušena ekonomika ČR</i>	Ekonomické riziko (sekundární) Hlavní argument: <i>Pozitivní přístup ke Green Deal, ekonomické riziko v podobě dotací na nové elektromobily</i>	Téma voleb do Německého spolkového sněmu nespojováno s Green Deal.	Ekonomické riziko Politické riziko Hlavní argument: <i>Negativní dopad na ekonomiku, konec spalovacích motorů = diktát z EU</i>	Ekonomické riziko (sekundární) Hlavní argument: <i>Možné riziko „rozkradení“ Fondu spravedlivé transformace</i>	Téma elektromobilů, případně Green Deal nebylo v případě Roberta Šlachty diskutováno

Trikolóra – Svobodní – Soukromníci	Bez účasti	Bez účasti	Bez účasti	Bez účasti	Bez účasti	Ekonomické riziko Energetické riziko Hlavní argument: <i>Ekonomické a energetické problémy v případě neodstoupení od Zelené dohody</i>
---	------------	------------	------------	------------	------------	--

	Neutrální stanovisko
	Sekuritizace tématu
	Pozitivní přístup, sekundární sekuritizace
	Téma nespojováno s Green Deal, případně neúčast v debatě

3.7 Vlastní interpretace získaných dat

Výše vypracovaná tabulka znázorňuje, jakým způsobem političtí lídři z jednotlivých krajů reagovali na daná témata související s dekarbonizací. V rámci předvolebních debat v České televizi se téma Zelené dohody pro Evropu nejčastěji skloňovalo v souvislosti s problematikou možného konce spalovacích motorů a elektromobilitou. Většina řečníků považovala konec spalovacích motorů za ekonomické a energetické riziko, přičemž dominantním argumentem byla vysoká pořizovací cena elektromobilu, ale také riziko energetického deficitu, který by mohl nastat v případě hromadného dobíjení elektromobilů. Pouze zástupci koalice PIRÁTI a STAN a v jednom případě i hnutí Přísaha se vůči elektromobilitě vyjádřili neutrálně. Koalice PIRÁTI a STAN navíc v jednom případě zmínila sekundární riziko, že by evropský trh mohla zaplavit levná čínská elektroauta, pokud evropský trh nebude připraven. Pozitivně se k elektromobilitě vyjádřil Marián Jurečka z koalice SPOLU, který v rámci diskuze o Green Deal mluvil o energetickém riziku pouze v případě nečinnosti. Právě Marián Jurečka byl v podstatě jediným kandidátem z koalice SPOLU, který o Zelené dohodě mluvil pozitivně. Ostatní členové SPOLU v jiných debatách vždy téma týkající se elektromobility a potažmo Green Deal sekuritizovali.

Green Deal jako samostatné téma bylo v mnoha případech sekuritizováno pouze z pohledu konce spalovacích motorů. Nabízí se vysvětlení, že elektromobilita je veřejností vnímána poněkud rozpačitě a transformace dopravy může v lidech vyvolávat negativní emoce, čehož politici, jakožto aktéři sekuritizace, v rámci předvolebních kampaní využívají. Z analyzovaných řečnických výstupů lze vyvodit, že v souvislosti se samotnou energetikou byla Zelená dohoda pro Evropu spojována a sekuritizována výrazně méně než právě například s koncem spalovacích motorů. I když energetice byl věnován menší prostor, přesto byla tato otázka sekuritizována. Podobně jako u elektromobility bylo téma spojováno nejvíce s ekonomickou a energetickou hrozbou/rizikem. V rámci diskuze o energetice zazněly různé argumenty, zejména o zavírání uhelných elektráren bez adekvátní náhrady, nejisté budoucnosti jaderné energie a nestabilitě obnovitelných zdrojů energie. K tomu bylo přiřazováno například zdražování cen energií nebo energetický deficit a s tím spojená nesoběstačnost. Vůči OZE se ze všech aktérů vyjádřil pozitivně pouze Marián Jurečka.

Sekuritizace Green Deal byla nejčastější u zástupců SPD, jejichž argumentace byla v podstatě

konzistentní. Tato strana byla v minulosti označena za populistickou a extrémní¹⁹⁴, což svým způsobem může svádět k jisté předpojatosti při hodnocení výstupů jejích členů. V řečnických výstupech se nicméně někteří kandidáti nevyhnuli pejorativním výrazům vůči samotné EU a jejich rétorika byla ze všech subjektů nejvyostřenější. Zelená dohoda pro Evropu byla spojována s rizikem nebo hrozbou ekonomické, energetické, politické a environmentální povahy (nikoliv však v kontextu klimatických změn, ale v kontextu potravinové soběstačnosti).

KSČM byla rovněž v řečnických výstupech jednotná a Zelená dohoda byla ze strany jejích zástupců sekuritizována ve všech debatách kromě diskuze Moravskoslezského kraje, ve které však Zelená dohoda pro Evropu nebyla explicitním tématem. Hlavní rizika, která kandidáti této strany zmiňovali, byla zejména ekonomická (vysoká pořizovací cena elektromobilů) a energetická (energetická nesoběstačnost).

Zástupci hnutí ANO taktéž Green Deal sekuritizovali ve všech analyzovaných předvolebních debatách. Výjimku tvořila jen debata v Moravskoslezském kraji, ve které Alena Schillerová zmínila benefity, které plynou z Modernizačního fondu, a byla tak v podstatě jedinou aktérkou ze všech řečníků, která tento benefit zmínila. Zároveň byla jedinou kandidátkou z hnutí ANO, která Green Deal a priori nesekuritizovala. V ostatních případech byla zmíněna ekonomická, ale také energetická rizika. Podobně jako v případě SPD zazněla od některých kandidátů ANO výrazná pejorativní kritika vůči Evropské unii nebo Německu, které má vysoké ambice v rámci dekarbonizace energetiky a průmyslu.

Kandidáti za ČSSD byli rovněž vůči Zelené dohodě kritičtí a vyjma Jihomoravského kraje bylo z jejich strany téma Green Deal sekuritizováno. Hlavním argumentem byl zejména možný energetický deficit nebo například vysoká cena elektromobilů. Pozitivně se k Zelené dohodě stavěl Roman Onderka z Jihomoravského kraje, který považoval Green Deal za projekt, který pomůže životnímu prostředí, a proto by neměl být a priori dehonestován.

Lídři kandidátky koalice PIRÁTI a STAN se k Zelené dohodě stavěli ze všech aktérů nejvíce pozitivně, i když k elektromobilitě vyjadřovali spíše neutrální postoj. V jejich případě docházelo k sekuritizaci sekundárního charakteru, tzn. že riziko/hrozba může nastat v případě nečinnosti, nikoliv přímým důsledkem Zelené dohody. Rizika a hrozby, které kandidáti zmínili, byly ekonomického a environmentálního charakteru. Právě Green Deal by měl z principu odstranit nebo zpomalit environmentální hrozbu a koalice PIRÁTI a STAN byla jediným subjektem, která tento fakt zmínila.

Koalice SPOLU (kromě Mariána Jurečky) Green Deal taktéž sekuritizovala, a to hlavně v kontextu elektromobility a konce spalovacích motorů. Hlavními argumenty byly zejména: vysoká pořizovací cena elektromobilů, nedostatečná elektrická síť a možná budoucí nezaměstnanost v automobilovém

¹⁹⁴ „SPD zůstává nejvýznamnější stranou s xenofobními prvky u nás, uvádí zpráva ministerstva vnitra“, *iRozhlas*, 18. 6. 2021, https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/xenofobie-v-cr-spd-tomio-okamura-neonacismus-emigrantska-krize_2106182014_zuj (staženo 10. 12. 2021).

průmyslu. Zmíněno tedy bylo energetické, ekonomické a společenské riziko.

Hnutí Přísaha mělo v předvolebních debatách poměrně nekonzistentní rétoriku. Jejich argumentace vůči Green Deal byla ve dvou případech pozitivní, kdy bylo zmíněno pouze sekundární ekonomické riziko v možném zneužití dotací na nové elektromobily nebo možné „rozkradení“ Fondu spravedlivé transformace. Dále bylo v jednom případě zaujato negativní stanovisko vůči konci spalovacích motorů. Lídr kandidátky Robert Šlachta však konec spalovacích motorů, respektive Green Deal, sekuritizoval poměrně výrazně („diktát EU“), což potvrdilo rozdílnou rétoriku uvnitř stejného subjektu.

Do poslední předvolební debaty (Superdebaty) byla přizvána i koalice Trikolóra, Svobodní a Strana soukromníků. Lídryně Zuzana Majerová Zahradníková zmínila ekonomické a energetické problémy v případě neodstoupení od Zelené dohody. I přesto, že její výstup byl poměrně krátký, bylo možné identifikovat sekuritizaci tématu s pejorativním nádechem. Zmíněno bylo energetické a ekonomické riziko, i když chyběla specifitější argumentace.

V současné době (po ukončení předvolebních debat) Česká republika, ale i další země po celém světě, čelí masivnímu zdražování energií. V ČR navíc ukončilo svoji činnost několik energetických firem, které energie distribuovaly. Nabízí se tak otázka, jakým způsobem by diskuze probíhala, kdyby se tato událost stala v časovém období před analyzovanými debatami.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jakým způsobem kandidáti do Poslanecké sněmovny ČR v předvolebních debatách ČT v roce 2021 diskutovali o tématu Green Deal a dekarbonizace, a pokusit se tak čtenáři představit, jakým způsobem jednotliví řečníci, kteří reprezentovali různé politické subjekty, zasazovali tuto problematiku do bezpečnostního rámce.

Analýze předcházel stručný popis energetických koncepcí České republiky, který měl za úkol představit hlavní priority a cíle české energetiky. Dovolím si tvrdit, že poslední aktualizovaná energetická koncepce z roku 2015 je pro dnešní dobu velmi zastaralá, a to zejména z pohledu vytyčených cílů. Domnívám se, že je nezbytné, aby Státní energetická koncepce prošla revizí a mnohem více reflektovala potřebu transformace energetického sektoru.

Analýza předvolebních debat ukázala, že se řečnické výstupy jednotlivých aktérů často opakovaly a dominantním tématem se stal možný budoucí konec spalovacích motorů. Zmiňovány byly zejména hrozby a rizika ekonomického, energetického a společenského charakteru. Velmi často se také stávalo, že i když téma Green Deal mělo být diskutováno z pohledu energetiky a její transformace, řečníci opakovali bezpečnostní úskalí spojená s koncem spalovacích motorů a samotné energetice věnovali mnohem menší prostor. Vysvětluji si to tím, že předvolební debaty jsou zejména bojem o volební hlasy a problematika konce spalovacích motorů je pro řečníka lépe uchopitelná a také snadněji sekuritizovatelná.

Zásadním zjištěním však bylo, že environmentální riziko či hrozba v kontextu s dekarbonizací byly zmiňovány minimálně. Pouze koalice PIRÁTI a STAN ve svých projevech poukázala na to, že v případě nečinnosti může planeta Země čelit mnohem závažnějším klimatickým změnám, na jejichž nápravu bude potřeba mnohem radikálnější a dražší transformace všech odvětví. To souvisí i s pozitivním vnímáním celé problematiky dekarbonizace a Zelené dohody pro Evropu. Ve všech debatách byla tato problematika vnímána většinou negativně. Kromě stran KSČM, SPD a koalice Trikolóra, Svobodní a Strana soukromníků se u politických hnutí a stran objevila alespoň v jednom případě zmínka o pozitivním přínosu Zelené dohody pro Evropu. Nejčastějším argumentem byl přínos pro životní prostředí, avšak kromě zmíněné koalice PIRÁTI a STAN nebyla environmentální otázka hlouběji diskutována nebo sekuritizována. Dalším benefitem plynoucím ze Zelené dohody, který se v rámci diskuze objevil, bylo čerpání peněz z Modernizačního fondu. To však bylo zmíněno pouze jednou, a to v případě Aleny Schillerové z hnutí ANO.

Z obsahové analýzy dále vyplývá, že řečnické výstupy jednotlivých kandidátů byly v rámci politických subjektů konzistentní pouze u hnutí/stran SPD a KSČM. Jejich rétorika byla de facto ve všech debatách protestní a dané téma bylo sekuritizováno velmi výrazně. Zástupci ČSSD, ANO a koalice SPOLU rovněž většinově Zelenou dohodu pro Evropu či téma dekarbonizace sekuritizovali, avšak alespoň v jednom případě byl zmíněn benefit plynoucí ze Zelené dohody pro Evropu. Koalice PIRÁTI a STAN

přístupovala ze všech politických subjektů v rámci předvolebních debat k tématu nejpozitivněji, i když ve dvou debatách řečníci zaujali neutrální postoj k možnému konci spalovacích motorů.

Předvolební debaty ukázaly, že téma dekarbonizace je v politickém diskurzu vnímáno většinou negativně. Zelená dohoda pro Evropu, která si klade za cíl transformaci energetiky a velké části hospodářského a environmentálního sektoru, byla politiky často prezentovaná jako ryze restriktivní iniciativa. Z toho vyplývá i odpověď na výzkumnou otázku, která byla stanovená v úvodu, tedy jakým způsobem byla problematika dekarbonizace sekuritizována v předvolebních debatách. V rámci předvolebních debat bylo téma Zelené dohody pro Evropu spojováno nejvíce s ekonomickým a energetickým rizikem/hrozbou a v menší míře se v debatách objevilo riziko/hrozba environmentálního, společenského nebo politického charakteru.

Z analýzy plyne, že sekuritizace tématu byla poměrně plochá a většinou se týkala zejména možného konce spalovacích motorů, což je pouze jedna část celé dekarbonizační iniciativy, a tento návrh navíc zatím neprošel finálním schválením. Téma dekarbonizace české energetiky v kontextu se Zelenou dohodou pro Evropu bylo v rámci předvolebních debat diskutováno spíše okrajově. I když dekarbonizaci energetiky řečníci věnovali menší prostor než elektromobilitě, tato otázka byla přesto značně sekuritizována. Kategorizace byla podobná jako u elektromobility, tzn. hrozby/rizika převážně ekonomické a energetické povahy. Zmíněna byla například problematika zavírání uhelných elektráren bez adekvátní náhrady, nejistá budoucnost jaderné energie nebo nestabilita obnovitelných zdrojů energie. Na argumenty v jednotlivých řečnických výstupech neměly výraznější vliv ani teritoriální požadavky a potřeby jednotlivých krajů. Povaha argumentů byla spíše národního charakteru.

Záměrem této práce bylo přispět do širší debaty o dekarbonizaci. Právě diskuzi na toto téma považuji za velice důležitou, ukázalo se však, že česká politická debata se k této problematice staví většinou a priori negativně. Je však třeba opět zmínit, že předvolební debaty jsou do jisté míry bojem o voličské hlasy a svým způsobem tomu mohla být rétorika přizpůsobena. Z analýzy rovněž vyplývá, že dané téma je poměrně snadným předmětem manipulace s fakty – zaznělo značné množství demagogických, či populistických tvrzení. Provedená analýza ukázala, že politická diskuze o dekarbonizaci by měla být mnohem více kultivovaná a opřená o konstruktivní a srozumitelnou argumentaci.

Summary

Decarbonization is a relatively new trend that originated from the need to halt, or at least slow down, climate change. Decarbonization within the EU should result in carbon neutrality, using The Green Deal as the main framework. One of the fundamental premises of this agreement is the decarbonization of the energy sector, implying the need for its transformation. This bachelor thesis aims to find out how this initiative was being perceived by Czech political leaders in the Czech TV pre-election debates and how the topic of decarbonization was being incorporated into the security framework.

The thesis is based on the theoretical part about a security framework and the concept of securitization. The analysis is preceded by a brief introduction to the development of the Czech energy strategy and the climate initiatives that shaped its final form. The main focus of the thesis is a content analysis of the 2021 election debates on Czech television. The analysis shows that Czech political candidates mostly associated the topic of decarbonization and The European Green Deal with the possible end of combustion engines, whereas the transformation of the energy sector was mentioned significantly less often. Territorial requirements and needs of individual regions did not have a significant impact on the arguments used in debates. The results show that economic and energy threats and risks were mentioned most frequently. From the results of the analysis, we can conclude that the topic was securitized very strongly, and it was generally perceived negatively and flatly. The decarbonization of the Czech energy sector as one of the main premises of the European Green Deal was discussed rather marginally.

Bibliografie

Knižní zdroje:

Binhack, Petr a Lukáš Tichý. *Energetická bezpečnost ČR a budoucnost energetické politiky EU*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011.

Buzzan, Barry, Ole Weaver a Jaap de Wilde. *Bezpečnost – Nový rámec pro analýzu*. Brno: Centrum strategických studií, 2005.

Dančák, Břetislav a Jan Závěšický. *Energetická bezpečnost a zájmy České republiky*. Brno: Masarykova Univerzita, 2007.

Drábová, Dana a Václav Pačes. *Perspektivy české energetiky: současnost a budoucnost*. Praha: Novela bohemika, 2014.

Eichler, Jan. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Praha: Portál, 2009.

Ivančík, Radoslav a Miroslav Kelemen. *Bezpečnost státu a občana. Energetická bezpečnost*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2014.

Prorok, Vladimír. *Energetická bezpečnost – geopolitické souvislosti*. Praha: Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů, 2008.

Souleimanov, Emil. *Energetická bezpečnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007.

Vlček, Tomáš a Filip Černocho. *Energetický sektor České republiky*. Brno: Munipress, 2012.

Zeman, Petr a kolektiv. *Česká bezpečnostní terminologie: Výklad základních pojmů*. Brno: Ústav strategických studií, Vojenská akademie v Brně, 2002.

Internetové zdroje:

Články z elektronických periodik:

Yergin, Daniel. „Ensuring Energy Security“, *Foreign Affairs* 85, č. 2 (2006): 69–82, <https://doi.org/10.2307/20031912> (staženo 16. 5. 2021).

Elektronické výzkumné zprávy:

Hanzlík, Viktor, Vít Javůrek, Bram Smeets a Daniel Svoboda. *Klimaticky neutrální Česko. Cesta k dekarbonizaci ekonomiky*. McKinsey & Company (Praha, 2020), <https://www.mckinsey.com/cz/~media/mckinsey/locations/europe%20and%20middle%20east/czech>

%20republic/our%20work/decarbonization_report_cz_vf.pdf (staženo 28.10. 2021).

Odkazy na primární zdroje (legislativní, vládní a nevládní dokumenty):

1. Dotace EU. „Plán spravedlivé územní transformace (PSÚT)“. [https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/uhelne-regiony/plan-spravedlive-uzemni-transformace-\(psut\)](https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/uhelne-regiony/plan-spravedlive-uzemni-transformace-(psut)) (staženo 10. 12. 2021).
2. Environmental Law Service. „Optional derogation: transitional free allowances for power generators in the Czech Republic“. Naposledy upraveno prosinec 2011. https://frankbold.org/sites/default/files/publikace/report-on-czech-10c-application_final.pdf (staženo 2. 12. 2021).
3. European Environment Agency. „Total greenhouse gas emission trends and projections in Europe“. Naposledy upraveno 11. 5. 2021. <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/greenhouse-gas-emission-trends-6/assessment-3> (staženo 2. 12. 2021).
4. Evropská komise. „2020 climate & energy package“. https://ec.europa.eu/clima/eu-action/climate-strategies-targets/2020-climate-energy-package_en (staženo 2. 12. 2021).
5. Evropská komise. „Fit for 55: plnění klimatického cíle EU pro rok 2030 na cestě ke klimatické neutralitě“. Naposledy upraveno 14. 7. 2021. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0550> (staženo 8. 12. 2021).
6. Evropská komise. „Nový akční plán pro oběhové hospodářství. Čistší a konkurenceschopnější Evropa“. Naposledy upraveno 11. 3. 2020. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9903b325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF (staženo 8. 12. 2021).
7. Evropská komise. „Paris Agreement“. https://ec.europa.eu/clima/eu-action/international-action-climate-change/climate-negotiations/paris-agreement_cs (staženo 5. 12. 2021).
8. Evropská komise. „Realizace Zelené dohody pro Evropu“. Naposledy upraveno 14. 7. 2021. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_cs (staženo 8. 12. 2021).
9. Evropská komise. „Share of renewable energy“. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/european-semester-your-country/czech-republic/europe-2020-targets-statistics-and-indicators-czech-republic_en (staženo 8. 12. 2021).
10. Evropská rada. „Rada přijala evropský právní rámec pro klima“. Naposledy upraveno 28. 6. 2021. <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/06/28/council-adopts-european-climate-law> (staženo 8. 12. 2021).

11. Evropská rada. „Rada přijala Program InvestEU“. Naposledy upraveno 17. 3. 2021.
<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/03/17/investeu-programme-adopted-by-council/> (staženo 11. 12. 2021).
12. Evropská rada. „Rámec pro oblast klimatu a energetiky do roku 2030“. Naposledy upraveno 14. 10. 2017. <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/climate-change/2030-climate-and-energy-framework/> (staženo 5. 12. 2021).
13. Evropská rada. „Zasedání Evropské rady (12. prosince 2019)“. Naposledy upraveno 12. 9. 2019.
https://www.consilium.europa.eu/media/41773/12-euco-final-conclusions-cs.pdf?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=Závěry+Evropské+rady%2C+12.+prosinec+2019 (staženo 9. 12. 2021).
14. Evropská rada. „Závěry Evropské rady, 23.–24. října 2014“. Naposledy upraveno 24. 10. 2014.
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-169-2014-INIT/cs/pdf> (staženo 5. 12. 2021).
15. EUR-Lex. „Investiční plán Zelené dohody pro Evropu“. Naposledy upraveno 14. 1. 2020.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0021> (staženo 10. 12. 2021).
16. EUR-Lex. „Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zelená dohoda pro Evropu“. Naposledy upraveno 11. 12. 2019. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN> (staženo 8. 12. 2021).
17. IPCC. „SPECIAL REPORT, Global Warming of 1.5 °C“. Naposledy upraveno říjen 2018.
<https://www.ipcc.ch/sr15/> (staženo 5. 12. 2021).
18. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Aktualizace Státní energetické koncepce 2010“. Naposledy upraveno únor 2010. <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/26650/46323/556505/priloha001.pdf> (staženo 6. 11. 2021).
19. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Aktualizace Státní energetické koncepce 2012“. Naposledy upraveno listopad 2012.
<https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/47607/53721/595041/priloha001.pdf> (staženo: 6. 11. 2021).
20. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Aktualizace Státní energetické koncepce 2015“. Naposledy upraveno prosinec 2014.
<https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/52841/60959/636207/priloha006.pdf> (staženo 8. 11. 2021).
21. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Státní energetická koncepce ČR“. Naposledy upraveno 10. 5. 2010. <https://www.mpo.cz/dokument5903.html> (staženo 31. 10. 2021).
22. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Státní energetická koncepce ČR“. Naposledy upraveno únor 2010. <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/26650/46323/556505/priloha001.pdf> (staženo 31. 10. 2021).

23. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Státní energetická koncepce ČR 2004“. Naposledy upraveno 10. 3. 2004. https://www.tzb-info.cz/docu/predpisy/download/statni_energeticka_koncepce.pdf (staženo 6. 11. 2021).
24. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Uhelná komise navrhla ukončit využívání uhlí v roce 2038“. Naposledy upraveno 4. 12. 2020. <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/uhelna-komise-navrhla-ukoncit-vyuzivani-uhli-v-roce-2038--258311/> (staženo 8. 12. 2021).
25. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu“. Naposledy upraveno 14. 1. 2020. <https://www.mpo.cz/cz/energetika/strategicke-a-koncepcni-dokumenty/vnitrostatni-plan-ceske-republiky-v-oblasti-energetiky-a-klimatu--252016/> (staženo 8. 12. 2021).
26. Ministerstvo životního prostředí. „Kjótský protokol k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu“. https://www.mzp.cz/cz/kjotsky_protokol (staženo 31. 10. 2021).
27. Ministerstvo životního prostředí. „Nezávislá energetická komise potvrdila, že se musíme zaměřit především na úspory a efektivitu“. Naposledy upraveno 2. 10. 2008. https://www.mzp.cz/cz/news_nezavisla_energeticka_komise (staženo: 4. 11. 2021).
28. Ministerstvo životního prostředí. Operační program Spravedlivá transformace 2021–2027“. https://www.mzp.cz/cz/opst_2021_2027 (staženo 10. 12. 2021).
29. United Nations Climate Changes. „What is the Kyoto Protocol?“. https://unfccc.int/kyoto_protocol (staženo 31. 10. 2021).
30. United Nations Treaty Collection. „7.d Paris Agreement“. Naposledy upraveno 12. 12. 2015. https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=_en (staženo 5. 12. 2021).
31. Ústecký kraj. „Ústecký kraj je zase o krok blíže k transformaci regionu“. Naposledy upraveno 1. 7. 2021. <https://www.kr-ustecky.cz/ustecky-kraj-je-zase-o-krok-blize-k-transformaci-regionu/d-1757947> (staženo 25. 11. 2021).
32. Zákony pro lidi. „Zákon č. 180/2005 Sb.“. Naposledy upraveno 1. 1. 2013. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-180> (staženo 6. 11. 2021).

Odkazy na články:

1. „Dobrodružství fotovoltaiky. Proč se ze solární naděje stala zatracovaná cesta české energetiky?“. *iRozhlas*, 4. 12. 2019, https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/fotovoltaika-energetika-obnovitelne-zdroje_1912040600_jab_ (staženo 6. 11. 2021).
2. „Evropská unie asi zařadí jadernou energii mezi čisté zdroje“. *ČT24*, 7. 11. 2021, <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3396784-evropska-unie-asi-zaradi-jadernou-energii-mezi-ciste-zdroje> (staženo 9. 12. 2021).
3. Frédéric, Simon. „10 hlavních bodů Evropské zelené dohody z dílny nové Komise“. *Euroactiv*, 12.

12. 2019, <https://euractiv.cz/section/klima-a-zivotni-prostredi/news/10-hlavnich-bodu-evropske-zelene-dohody-z-dilny-nove-komise/> (staženo 9. 12. 2021).
4. „Jaderná energie předmětem sporu mezi ministrem Bursíkem a akademikem Pačesem“. *iRozhlas*, 1. 7. 2008, https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/jaderna-energie-predmetem-sporu-mezi-ministrem-bursikem-a-akademikem-pacesem_200807011837_mpanuska (staženo 6. 11. 2021).
5. „Návrh aktualizace energetické koncepce ČR má být za dva roky“. *Oenergetice*, 7. 3. 2021, <https://oenergetice.cz/energetika-v-cr/navrh-aktualizace-energeticke-koncepce-cr-ma-byt-za-dva-roky> (staženo 8. 12. 2021).
6. „SPD zůstává nejvýznamnější stranou s xenofobními prvky u nás, uvádí zpráva ministerstva vnitra“. *iRozhlas*, 18. 6. 2021, https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/xenofobie-v-cr-spd-tomio-okamura-neonacismus-emigrantska-krize_2106182014_zuj (staženo 10. 12. 2021).
7. „Prezident Zeman podepsal zákon, který vyloučil ruské a čínské firmy z dostavby Dukovan“. *iRozhlas*, 27. 9. 2021, https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/zeman-zakon-podpis-dukovany-cina-rusko_2109271228_svi (staženo 6. 11. 2021).
8. „Vláda přijala energeticko-klimatický plán, podíl zelené energie poroste“. *Euroactiv*, 13. 1. 2020, <https://euractiv.cz/section/zivotni-prostredi/news/vlada-prijala-energeticko-klimaticky-plan-podil-zelene-energie-poroste/> (staženo 8. 12. 2021).

Přílohy

Seznam analyzovaných debat:

1. „Přímý přenos předvolební debaty České televize – diskuse sedmi lídrů kandidátek v kraji Vysočina“. ČT24, 15.9.2021, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14311626553-volby-2021/221411033330915/>.
2. „Přímý přenos předvolební debaty České televize – diskuse sedmi lídrů kandidátek v Olomouckém kraji“. ČT24, 22. 9. 2021, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14311626553-volby-2021/221411033330922/>.
3. „Přímý přenos předvolební debaty České televize – diskuse sedmi lídrů kandidátek v Ústeckém kraji“. ČT24, 24. 9. 2021, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14311626553-volby-2021/221411033330924/>.
4. „Přímý přenos předvolební debaty České televize – diskuse sedmi lídrů kandidátek v Jihomoravském kraji“. ČT24, 27. 9. 2021, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14311626553-volby-2021/221411033330927/>.
5. „Přímý přenos předvolební debaty České televize – diskuse sedmi lídrů kandidátek v Moravskoslezském kraji“. ČT24, 29. 9. 2021, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14311626553-volby-2021/221411033330929/>.
6. „Superdebata“. ČT24, 29. 9. 2021, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14311626553-volby-2021/221411033171007-superdebata-ceske-televize/>.

Seznam použitých grafů a tabulek:

1. *Příloha č. 1.*
Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Aktualizace Státní energetické koncepce 2012“. Naposledy upraveno listopad 2012.
<https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/47607/53721/595041/priloha001.pdf> (staženo: 6. 11. 2021).
2. *Příloha č. 2.*
Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Aktualizace Státní energetické koncepce 2015“. Naposledy upraveno prosinec 2014.
<https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/52841/60959/636207/priloha006.pdf> (staženo 8. 11. 2021).
3. *Příloha č. 3.*
Evropská komise. „Share of renewable energy“. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/european-semester-your-country/czech-republic/europe-2020-targets-statistics-and-indicators-czech-republic_en (staženo 8. 12. 2021).